

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Korošak

Vpliv mednarodnega povezovanja interesnih skupin na njihov položaj
pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Korošak

Mentorica: red. prof. dr. Danica Fink-Hafner

Vpliv mednarodnega povezovanja interesnih skupin na njihov položaj
pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Vpliv mednarodnega povezovanja interesnih skupin na njihov položaj pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji

Interesne skupine so eden od pglavitnih akterjev pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda. Med njimi pa obstajajo razlike, ki se kažejo predvsem pri vplivu na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji. Eden izmed pomembnih dejavnikov za preučevanje vpliva interesnih skupin je prav gotovo mednarodno povezovanje. Interesne skupine poskušajo vedno bolj svoje delovanje prenesti čez nacionalno raven delovanja. Vedno bolj se mednarodno povezujejo, kar pa posledično tudi vpliva na zaznavanje in upoštevanje interesnih skupin s strani slovenskih političnih institucij. Izkazalo se je, da so interesne skupine, ki se mednarodno povezujejo, tudi bolj uspešne pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda. Dejavniki, ki utemeljujejo njihovo večjo vplivnost, so predvsem: mednarodno povezovanje, mreža odnosov, ki se poveča pri mednarodnem povezovanju, večji dostop do informacij, podatkov, ki so povezani s tematiko javnopolitičnega dnevnega reda, okolje delovanja interesnih skupin ni več le nacionalno ali lokalno, ampak postaja vedno bolj mednarodno. Vse to pa vpliva na zaznavanje interesnih skupin kot bolj relevantnih pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda, kot tistih interesnih skupin, ki se ne povezujejo mednarodno.

Ključne besede: interesne skupine, mednarodno povezovanje, oblikovanje, javnopolitični dnevni red, policy omrežja.

The impact of international integration of interest groups on their position in influencing in shaping public policy agenda in Slovenia.

Interest groups are one of the main actors in shaping public policy agenda. Among them, there are differences which are primarily reflected in the impact on the formation of public policy agenda in Slovenia. As one of the dimensions of the important factors for studying the influence of interest groups is certainly an international integration. Interest groups are increasingly trying to broaden their working network over the national level of their activity. International integration is becoming more and more common, which also affects the perception and consideration of stakeholders from political institutions in Slovenia. It turns out that these interest groups that are also more successful in influencing the formation of public policy agenda. Factors that justify their greater influence in particular: international integration, network relationships, which increase in international integration, greater access to information, data, related to the topic of public policy agenda; working environment is no longer just national or local, but is becoming increasingly international. All this affects the perception of interest groups to be more relevant in influencing the formation of public policy agenda.

Keywords: interest groups, international integration, shaping, public policy agenda, policy networks.

KAZALO:

1 UVOD	6
2 TEORETSKO-METODOLOŠKI NAČRT	7
2.1 Hipoteze oziroma na relevantni literaturi utemeljeno raziskovalno vprašanje:.....	7
2.2 Dejavniki vpliva interesnih skupin pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda:	8
2.3 Uporabljena metodologija:.....	8
2.4 Zgradba diplomskega dela:	9
3 TEORETIČNI DEL.....	10
3.1 Sodobno delovanje interesnih skupin	10
3.2 Politološke teorije in koncepti, relevantni za preučevanje vloge interesnih skupin pri oblikovanju javnih politik	12
3.2.1 Pluralizem	12
3.2.2 Mnogoravenska vladavina	13
3.2.3 Omrežna vladavina	14
3.2.4 Koncept javnopolitičnega omrežja	16
3.3 Politološke teorije o sodelovanju interesnih skupin pri oblikovanju dnevnega reda.....	17
3.3.1 Ciklus pozornosti in zvrst tematike	20
3.4 Povzetek teoretičnega dela.....	20
4 EMPIRIČNI DEL.....	23
4.1 Prvi del empiričnega poglavja: ANALIZA PODATKOV MEDNARODNE RAZISKAVE	23
4.1.1 Mednarodno povezovanje interesnih skupin – ugotovitve prejšnjih raziskav (1998).....	24
4.1.2 Podpora mednarodnih organizacij kot dejavnik spreminjanja dnevnega reda institucij – povzetek poročila raziskave 2012.....	25
4.1.3 Rezultati raziskave.....	25
4.1.4 Vpliv mednarodnega povezovanja na uspešnost spreminjanja dnevnega reda nacionalnih političnih institucij v RS	28
4.2 Sinteza prvega sklopa empiričnega dela diplomske naloge.....	30
4.3 Drugi del empiričnega poglavja: PRIMERJALNA ŠTUDIJA PRIMERA	31
4.3.1 Rezultati opravljenih intervjujev z interesnimi skupinami	34
5 ZAKLJUČEK.....	43
6 LITERATURA:.....	45

PRILOGE	48
PRILOGA A: Opis evropskih strukturnih skladov	48
PRILOGA B: Intervju s predstavnikom društva Focus	49
PRILOGA C: Intervju s predstavnikom Zveze ekoloških gibanj	52
PRILOGA Č: Intervju s predstavnikom nevladne organizacije Alpe Adria Green.....	56

KAZALO SLIK IN PREGLEDNIC:

Preglednica 3.1: Različne definicije omrežne vladavine	14
Preglednica 3.2: Proces uvrščanja javnopolitičnega problema na uradni politični dnevni red	18
Preglednica 3.3: Tabelarni pregled teorij in konceptov, uporabljenih v diplomskem delu	21
Preglednica 4.1: Povezovanje z mednarodnimi organizacijami.....	26
Preglednica 4.2: Povezovanje nacionalnih interesnih skupin z mednarodnimi organizacijami	28
Preglednica 4.3: Uspešnost organizacij pri spreminjanju dnevnega reda	28
Preglednica 4.4: Tematike, postavljene na javnopolitični dnevni red, in pobuda za vplivanje na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda	36
Preglednica 4.5: Vpliv preučevanih interesnih skupin na politične institucije v Sloveniji.....	37
Preglednica 4.6: Uspešnost interesnih skupin pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda.....	38
Preglednica 4.7: Vpliv mednarodnega povezovanja interesnih skupin na njihov položaj v Sloveniji	39
Slika 3.1: Sistemski model oblikovanja dnevnega reda.....	19
Slika 4.1: Vprašanja, postavljena v intervjujih	35
Slika 4.2: Podobni odgovori interesnih skupin – zastavljena vprašanja	40
Slika 4.3: Različni odgovori interesnih skupin – zastavljena vprašanja	41

1 UVOD

Interesne skupine skozi čas postajajo vedno bolj relevantni akterji na področju oblikovanja in izvajanja javnih politik. Predstavniki oblasti se na njih obračajo v želji po njihovem mnenju o možnih rešitvah javnopolitičnih problemov in oblikovanju novih zakonodaj. Seveda se njihova želja po vključevanju interesnih skupin oziroma civilno-družbenih predstavnikov razlikuje glede na področje, na katerem se oblikuje nova javna politika. Na nekaterih področjih je mnenje interesne skupine bolj upoštevano kot na drugih.

Zato da bi predstavniki oblasti mnenja interesnih skupin jemali čim bolj resno, interesne skupine uporabljajo različne metode delovanja. Po raziskavi Fink-Hafnerjeve (2007a, 30) se je v moderniziranem političnem okolju v Sloveniji oblikovalo prepoznavno jedro interesnoskupinskega sistema. Politični odločevalci v Sloveniji so že v prvi polovici in sredi 90. let 20. stoletja zaznali tako delovanje interesnih skupin kot tudi njihove raznovrstne metode in tehnike vplivanja. Ena od bolj uspešnih v vedno bolj globaliziranem svetu je tudi mednarodno povezovanje z interesnimi skupinami zunaj nacionalnih meja. Ob pregledu opravljenih raziskav predvsem iz Slovenije Fink-Hafner, Danica et al.: Oblikovanje policy mrež in lobiranje¹ se kaže, da je ravno mednarodno povezovanje z ostalimi interesnimi skupinami na istem področju eden od pglavitnih razlogov, da oblast jemlje interesne skupine kot bolj relevantnega partnerja pri oblikovanju in izvajanju javnih politik.

Ideja diplomskega dela je na študiji primera s področja okoljske politike, ki bo temeljil na podatkih, pridobljenih v zgoraj omenjeni raziskavi iz leta 2012, ugotoviti, kako uspešne so interesne skupine na tem področju z uveljavljanjem svoje vloge pri sodelovanju v procesih oblikovanja javnih politik. Za interesne skupine s področja okoljske politike sem se odločila zato, ker je okoljska politika področje, ki že po pregledanih prejšnjih raziskavah (Fink-Hafner in drugi, 1996) kaže, da se na tem področju interesne skupine med seboj zelo razlikujejo glede na povezave in vire, ki jih uporabljajo. Preučevala bom tri interesne skupine s področja okoljske politike, ki se med seboj razlikujejo glede na vire, ki jih imajo, in glede na mednarodno povezovanje, ki so ga deležne. Del analize diplomskega dela pa bo namenjen tudi povzetku empiričnih podatkov iz opravljene mednarodne raziskave o oblikovanju policy mrež in lobiranju interesnih skupin.

¹ Fink-Hafner, Danica in drugi. *Oblikovanje policy mrež in lobiranje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za politološke raziskave, 1996 [datoteka podatkov]. Distribucija: Arhiv družboslovnih podatkov.

2 TEORETSKO-METODOLOŠKI NAČRT

Cilj diplomskega dela je ugotoviti, ali obstaja povezava med mednarodnim povezovanjem interesnih skupin v Sloveniji z drugimi interesnimi skupinami na mednarodni ravni in vplivom interesnih skupin na oblikovanje dnevnega reda institucij. Ali imajo te interesne skupine zaradi tega večji vpliv pri oblikovanju in izvajanju javnih politik – vpliv na odločevalce v Sloveniji. Osredotočila se bom na prvo fazo oblikovanja javnih politik – oblikovanje dnevnega reda. Poskušala bom ugotoviti, ali imajo interesne skupine, ki se povezujejo z ostalimi v tujini, večji vpliv v tej fazi oblikovanja javnih politik doma kot tiste, ki se ne povezujejo. Osredotočila se bom predvsem na interesne skupine s področja določene politike, da bom lahko lažje ugotovila omenjen vpliv, in nato znotraj ene zvrsti javne politike ugotovila možne razlike med interesnimi skupinami, ki se povezujejo, in tistimi, ki se ne. Vpliv interesnih skupin bom analizirala tako, da se bom predvsem osredotočila na to, ali odločevalci upoštevajo mnenja interesnih skupin in posledično dajo zadeve na dnevni red, ali jih umaknejo z dnevnega reda glede na željo interesnih skupin.

2.1 Hipoteze oziroma na relevantni literaturi utemeljeno raziskovalno vprašanje:

Ključno raziskovalno vprašanje: Kaj določa vplivnost interesnih skupin pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov?

Hipoteza: Interesne skupine, ki se mednarodno povezujejo, imajo večji vpliv na odločevalce pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov v Sloveniji kot tiste, ki se ne povezujejo.

2.2 Dejavniki vpliva interesnih skupin pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda:

Millo (2010, 12) ugotavlja, da je eden od pomembnejših dejavnikov v sklopu vzpostavljanja omrežja med akterji *koordinacija med različnimi okolji*. Pri oblikovanju javnih politik se pojavljajo težave s koordinacijo vladnih in nevladnih akterjev na različnih nivojih, njih pa je treba usklajevati na načine, ki temeljijo na nehierarhičnih odnosih. Na to pozitivno vplivajo mednarodne povezave. Poleg tega se kot pomemben dejavnik vpliva interesnih skupin omenjajo tudi *mreža odnosov* interesne skupine in *viri interesne skupine*. "Interesna skupina z gostejšo mrežo odnosov, ki sežejo čim višje v družbeni hierarhiji, in z veliko viri je praviloma uspešnejša pri uveljavljanju svojih interesov kot skupina, ki nima dovolj razvejanega omrežja in ne zadosti virov" (Lajh in Kustec Lipicer v Fink-Hafner 2007, 126).

2.3 Uporabljena metodologija:

Pri izdelavi diplomskega dela bom uporabila naslednjo metodologijo:

- pregled relevantne literature na področju interesnih skupin, oblikovanja dnevnega reda,
- sekundarna analiza podatkov, pridobljenih z mednarodno raziskavo Intereuro (Fink-Hafner, Danica, Damjan Lajh, Mitja Hafner-Fink, Simona Kustec Lipicer, Alenka Krašovec, Tomaž Deželan, Matej Knep in Meta Novak. Oblikovanje policy mrež in lobiranje v Sloveniji, 2012 [datoteka podatkov]. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za politološke raziskave [izdelava], 2012. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2012.),
- intervjuji z relevantnimi javnopolitičnimi igralci (intervjuji s člani vodstev treh interesnih skupin, ki bodo na podlagi opravljene raziskave pokazali največje razlike med njihovo uspešnostjo pri vplivanju na oblikovanje dnevnega reda),
- primerjalna analiza treh primerov (interesne skupine s področja okoljske politike, omejitvev na določeno obdobje – 2012–2013).

2.4 Zgradba diplomskega dela:

Diplomsko delo bo razdeljeno na pet delov. V uvodu bo opredeljen raziskovalni problem in podrobneje opisan namen diplomskega dela. V drugem delu – metodološki del – bodo opis uporabljene metodologije, hipoteze diplomskega dela in zvrst raziskave. V tretjem delu bo raziskovalni problem opisan skozi relevantno teorijo, prav tako bomo v tem delu hipoteze utemeljili skozi relevantno literaturo. Četrty del – empirični del – bo razdeljen na dva dela. V prvem bo opravljen pregled na ravni raziskave Intereuro za leto 2012 v povezavi z zastavljeno hipotezo. V drugem delu empiričnega dela diplomske naloge pa bo izvedena primerjava treh interesnih skupin s področja okoljske politike, kjer bomo opravili longitudinalno analizo njihovega delovanja. Peti del diplomske naloge pa bo zaključek.

3 TEORETIČNI DEL

Richardson (1993, 5) predpostavlja, da se javne politike v vseh družbah najverjetneje sprejemajo kot rezultat kompleksnih in velikokrat nepredvidljivih odnosov med vladnimi in nevladnimi organizacijami.

Kot je že omenjeno v zgornjem odstavku, se oblikovanje javnih politik izoblikuje v različnih odnosih, med različnimi akterji. Te povezave med različnimi akterji imenujemo tudi javnopolitična omrežja.

Koncept javnopolitičnih omrežij politologi vidijo v zmožnosti razkrivanja bogatih variacij v svetu razmerij med družbo in državo. Poleg tega omogoča vpogled v razmerja in procese, ki so javnosti oz. navadnim državljanom pogosto prikriti. Vpogled v javnopolitična omrežja in njihove povezave s stabilnejšimi, globlje strukturno opredeljenimi političnimi omrežji pa šele omogoča razkrivanje praktično delujočih mehanizmov političnega odločanja (Fink-Hafner 1998, 818).

Pomemben del javnopolitičnega omrežja so interesne skupine. Avtorji interesne skupine opredeljujejo z različnimi definicijami. Grant (1989, 3) opisuje interesne skupine kot organizacije, ki poskušajo vplivati na oblikovanje in izvajanje javnih politik. Smith (1993, 1) jih opredeljuje kot organizacije, ki poskušajo z namenom predstavljanja in zagovarjanja interesov dela družbe vplivati na oblikovanje javnih politik. Lahko rečemo, da se interesne skupine glede na svoje značilnosti delovanja od ostalih združenj ločijo po tem, da želijo vplivati na oblikovanje javnih politik. Povezujejo se v organizacije, saj tako lažje uveljavljajo svoje interese, ki jih sicer kot posamezniki ne bi mogli. Od političnih strank pa se ločijo po tem, da pri svojem delovanju ne tekmujejo za oblast na volitvah.

3.1 Sodobno delovanje interesnih skupin

Glede na opredelitev načina delovanja interesnih skupin lahko rečemo, da na njihovo delovanje močno vplivajo viri moči, ki jih posedujejo interesne skupine. Alenka Krašovec (2002, 115) v svoji knjigi navaja naslednje dejavnike moči: strokovno znanje (po mnenju veliko avtorjev je to bistven dejavnik, ki vpliva na to, kakšno vlogo bodo imele pri oblikovanju javnih politik), formalno določene funkcije in pristojnosti, stalnost delovanja, finančna sredstva in komunikacijsko omrežje z ostalimi javnopolitičnimi akterji in arenami. In

vsi ti dejavniki močno vplivajo na to, kako bodo politični odločevalci interesne skupine zaznali kot akterje, ki jih je pomembno vključiti v oblikovanje javnih politik. To potrjuje sklep Krašovčeve (2002, 117), ki pravi, da interesno-skupinska podarena vsaj delno obvladuje, nadzoruje in/ali monopolizira nekaj dejavnikov moči, v večji meri pa le enega (strokovno znanje). Zato lahko govorimo, da ima interesno-skupinska javnopolitična podarena v procesih oblikovanja javnih politik določeno moč.

To posledično vpliva na to, da se danes srečujemo z vedno bolj sodelovalnimi oziroma prepletenimi odnosi med različnimi akterji, ti odnosi pa močno vplivajo na načine oblikovanja javnih politik na katerem koli področju. V zadnjih letih lahko opazimo trend, ki spreminja vlogo države kot primarne avtoritete. Države so seveda še vedno eden od pomembnejših akterjev, a njihova avtoriteta slabi. To potrjuje citat Knepa in Fink-Hafnerjeve (2011, 38), ki pravita, da javnopolitično odločanje ne poteka več le znotraj teritorialno zamejenih držav. Prav tako se v procese sprejemanja odločitev poskušajo vedno bolj enakovredno vključiti tudi civilnodružbeni igralci. Javnopolitično odločanje postaja vedno bolj umeščeno v čeznacionalna omrežja. V njih je moč porazdeljena med vladne in nevladne igralce, pomembno vlogo pa imajo tudi mednarodne organizacije.

Tako da pri delovanju interesnih skupin lahko govorimo o vedno večji evropeizaciji, ki jo avtorji opredeljujejo na različne načine. "Evropeizacija je naraščajoči proces preoblikovanja nacionalnih politik in smeri njihovega delovanja do stopnje, ko postane politična in ekonomska dinamika evropskih skupnosti del organizacijske logike nacionalnih politik in odločanja o njih" (Ladrech 1994, 69).

Greenwood (2007, 1) govori v svojem delu o interesnem predstavnstvu v EU, kjer zapiše, da se politične institucije EU zavzemajo za formacijo in ohranjanje organiziranih interesnih skupin na nivoju EU. Za to formacijo se zavzemajo v upanju, da bodo interesne skupine zmožne opravljanja vlog na nivoju EU, ob istem času pa se zavzemajo za širjenje civilne družbe zunaj meja nacionalnih držav. Tako Greenwood opiše vedno večjo evropeizacijo interesnih skupin kot fokus na interesne skupine, ki predstavljajo organizirano civilno družbo, ta pa je akter, ki prispeva k večji demokratični legitimnosti transnacionalnega sistema in kot podpornik v iskanju večjih kompetenc EU. Politične institucije EU so razvile serijo pravil, ki so bila oblikovana zato, da zagotovijo podporo interesnih skupin, in ne njihovo oviranje.

3.2 Politološke teorije in koncepti, relevantni za preučevanje vloge interesnih skupin pri oblikovanju javnih politik

V tem poglavju bodo podrobneje raziskane teorije in koncepti, ki so se izkazali za relevantne v sklopu teme diplomskega dela. Osredotočili se bomo na več teorij in konceptov, ki se lahko povezujejo s tematiko diplomske naloge, a se v zaključku osredotočili na tisti koncept, ki je najbolj bistven za tematiko. S tematiko vpliva mednarodnega povezovanja interesnih skupin na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji se izmed spodaj opisanih najbolj navezuje koncept javnopolitičnega omrežja. Ta bo podrobneje opisan na koncu tega poglavja. Poleg koncepta javnopolitičnega omrežja bodo opisane tudi naslednje teorije: pluralizem, koncept mnogonivojske vladavine in teorija omrežnega vladanja. Te teorije in koncepti se lahko povežejo s tematiko do določene mere. Kot zaključek poglavja bo predstavljen tabelarni pregled opisanih teorij, ki bo prikazal pomembnost teorij in konceptov ter omogočil teoretično povezavo s tematiko diplomskega dela.

3.2.1 Pluralizem

Pluralistična teorija nam predstavlja širok pogled na vlogo interesnih skupin. Pluralisti trdijo, da je moč razpršena med različne akterje, in tu lahko interesne skupine izkoristijo možnost vplivanja. Akterji so tu vsak zase relevantni in država nima tako velikega obsega avtonomije, ima pa ravnotežje moči pri tekmovanju. Pri pluralizmu gre po Jordanu in Schubertu (1992, 7) predvsem za tekmovanje med akterji in velikim številom interesnih skupin. Grant (1989, 25) opisuje, da pluralizem ponuja najvplivnejšo vlogo interesnih skupin v demokratični družbi. To opisuje kot elastičnost, saj imajo veliko možnosti za različne pozicije, sploh pri vlogi države v demokraciji. Pluralisti verjamejo, da je moč v družbi razpršena med različne akterje in ti nimajo enake količine moči. In to lahko dobro izkoristijo interesne skupine. Po Smithu (1993, 1) so za pluraliste interesne skupine pomemben del političnega procesa. So vir artikuliranja interesov različnih sektorjev družbe in predstavljanja teh interesov vladi. Tako da je javna politika izid različnih interesnih pritiskov, obstoj velikega obsega interesnih skupin pa zagotavlja, da je moč razdeljena široko med družbo. V tem primeru lahko interesne skupine to razpršeno moč izkoristijo tudi pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda. Po Mednarodni enciklopediji politične znanosti (2011, 1222) pluralisti trdijo, da konkurenca med interesnimi skupinami zagotavlja ne le stabilnost in demokratične kompatibilnosti,

ampak tudi možnost, da prispevajo k oblikovanju javnih politik, ki imajo širok konsenz med državljani.

3.2.2 Mnogoravenska vladavina

Opisan po Mednarodni enciklopediji politične znanosti (2011, 1021) je koncept mnogoravske vladavine dobil svoj pomen na področju evropskih študij, kjer so razlagali vzorce evropske integracije. Mnogoravska vladavina poudarja vertikalne odnose med akterji in institucijami med različnimi teritorialnimi ravnmi. Poleg tega tudi transformira horizontalne odnose med državo in nedržavnimi akterji. Zagovorniki mnogoravske vladavine zavračajo državocentričnost in opozarjajo na vedno večje brisanje meja med državnimi in mednarodnimi politikami, kjer je avtonomija vedno bolj deljena med različnimi nivoji oblasti. Poudarjajo vedno večjo številčnost tako državnih kot nedržavnih udeležencev.

“Zaradi mnogoravske ureditve EU pri implementaciji skupnih politik EU nastaja t. i. implementacijska veriga, saj je v procesu implementacije vključeno večje število javnopolitičnih igralcev, predvsem z različnih ravni odločanja. To pa vpliva na uspešnost in učinkovitost udejanjanja javne politike in odvisnost od dinamike ter vsebine vzajemnih odnosov med igralci” (Lajh 2006, 100).

Obstaja več avtorjev, ki mnogonivojsko vladavino opisujejo na različne načine. Za moje diplomsko delo pa je relevantna opredelitev Piattonijeve (2009, 6). Koncept mnogonivojske vladavine je uporabila ne le za opisovanje ureditve odločanja o javnih politikah, ampak kot proces, ki ga označuje s transformacijo družbene mobilizacije. In v nasprotju z inter-governmentalizmom so zagovorniki mnogonivojskega odločanja izpodbijali trditve, da nedržavni oziroma civilni interesi lahko delujejo le skozi sodelovanje z državnimi igralci. Da nimajo dovolj moči, da bi lahko predstavljali enakovrednega akterja nasproti državnim akterjem. Prav tako je posebej opozorila na pomen interesnih skupin, ki jih je zaznavala kot relevantne igralce. Po zapisu Piattonijeve (2009, 7) je koncept mnogonivojske vladavine poleg predpone mnogonivojska pridobil pomen tudi mnogoakterska vladavina. Avtorica prav tako poudarja pomen mnogonivojske vladavine kot dinamičnega koncepta, ki prečka več analitičnih meja oziroma »vrat«: med državo in družbenimi akterji ter med domačimi in mednarodnimi akterji ter iz centra k bolj odročnim področjem.

Zaključim lahko s tem, da je po avtorju Milio (2010, 12) koncept mnogonivojskega vladanja pripeljal do razumevanja, da imamo pri oblikovanju javnih politik težave s koordinacijo vladnih in nevladnih akterjev na različnih nivojih, njih pa je treba usklajevati na načine, ki temeljijo na nehierarhičnih odnosih. Prav tak opis pa lahko uporabimo tudi v primeru oblikovanja javnopolitičnega dnevnega reda.

3.2.3 Omrežna vladavina

Pri definiciji omrežne vladavine med seboj trčijo strategije delovanja različnih akterjev. To teorijo mnogo avtorjev, navedenih v Preglednici 3.1, opisuje kot koordinacijo, opredeljeno z neformalnimi družbenimi sistemi, ki koordinira kompleksne odnose v tekmovalnem okolju. Obstaja mnogo definicij omrežne vladavine, ki so prikazane v spodnji preglednici.

Preglednica 3.1: Različne definicije omrežne vladavine

Avtor	Koncept	Definicija omrežne vladavine
Alter in Hage, 1993	Interorganizational networks – medorganizacijsko omrežje	Nevezani ali vezani grozdi organizacij, ki so po definiciji med seboj nehierarhični kolektivi legalno ločenih enot.
Dubini in Aldrich, 1991	Networks – omrežja	Vzorčni odnosi med posamezniki, skupinami ali organizacijami.
Gerlach in Lincoln, 1992	Alliance capitalism – kapitalizem zavezništva	Strateški dolgotrajni odnosi med širokim spektrom trgov.
Granovetter, 1994, 1995	Business groups – poslovne skupine	Zbirka podjetij, povezanih skupaj s formalnimi ali neformalnimi načini vmesne stopnje povezave.
Kreiner in Schultz, 1993	Networks – omrežja	Neformalna medorganizacijska sodelovanja.
Larson, 1992	Network organizational	Dolgotrajne ponavljajoče

	forms – omrežne organizacijske oblike	izmenjave, ki ustvarijo odvisnost, odporno proti zapletanju obveznosti, pričakovanj, ugleda in skupnih interesov.
Liebeskind, Oliver, Zucker in Brewer, 1996	Social networks – družbena omrežja	Kolektiv posameznikov, med katerimi potekajo izmenjave, ki so podprte samo s skupnimi normami ali zaupanjem.
Miles in Snow, 1986, 1992	Network organizations – omrežne organizacije	Grozdi podjetij ali specializiranih enot, ki so koordinirani z mehanizmi trga.
Powell, 1990	Network forms of organization – omrežne oblike organizacij	Horizontalni vzorci izmenjav, neodvisni tok virov s komunikacijami.

Vir: Jones in drugi (1997, 6).

Po Mednarodni enciklopediji politične znanosti (2011, 1030) je omrežna vladavina definirana kot relativno stabilna horizontalna artikulacija medsebojno odvisnih, a operativno avtonomnih akterjev, ki so med seboj v stikih skozi stalna pogajanja. Za svoje delovanje imajo postavljen regulativni, normativni in navidezni okvir delovanja. Pri tem ohranjajo samoregulacijo, ki je omejena z omejitvami, postavljenimi prek zunanjih dejavnikov, delujejo pa zato, da skupaj proizvedejo javno dobro.

Kot definira Mednarodna enciklopedija politične znanosti (2011, 1031), ima lahko omrežna vladavina različne funkcije. Nekatere samo prispevajo k izmenjavi znanja, idej in izkušenj. Nasprotno druge omrežne vladavine ciljajo h koordiniranim akcijam, da bi se tako izognile konfliktom.

3.2.4 Koncept javnopolitičnega omrežja

Börzel (1997, 1) opisuje javnopolitično omrežje kot skupek relativno stabilnih odnosov, ki so nehierarhične in neodvisne narave ter povezujejo različne akterje. Ti si med seboj delijo skupni interes glede na javno politiko in si med seboj izmenjujejo vire, s katerimi lažje dosegajo zastavljene cilje. Po Van Waardnu (1992, 29) je bil v politologiji pojem javnopolitičnega omrežja uporabljen predvsem bolj splošno oziroma metaforično, kot neki model oziroma slika realnosti. Avtor rajši uporablja koncept javnopolitičnega omrežja kot karakterizacijo javno-zasebnih odnosov. Odnose opiše kot potrebo političnih odločevalcev po politični podpori, legitimnosti, informacijah in asistenci. Na drugi strani pa so interesne skupine, ki si želijo doseči vplivanje na oblikovanje javnih politik in njihovo implementacijo. In vse te različne potrebe obeh zvrsti akterjev motivirajo in proizvedejo izmenjave, in če se te izmenjave izvajajo pogosto, lahko postanejo tudi institucionalizirane. Po Van Waardnu lahko institucionalizacija odnosov pripelje do zmanjšanja stroškov za vse akterje. Interesne skupine prihranijo stroške glede ponavljajočih poskusov vplivanja, ko zgradijo bolj trajen in stabilen odnos z odločevalci. Slednji pa prihranijo stroške informiranja in asistence. Avtor prav tako opozori na tri temeljne dejavnike, ki med seboj ločijo različne vrste javnopolitičnih omrežij: število in vrsta akterjev, glavne funkcije omrežja, razporeditev moči med akterji in strategije delovanja.

Javnopolitično omrežje lahko opišemo na dva načina: kot analitično orodje za analizo izmenjav med akterji ali kot obliko vladavine. Za diplomsko delo je najbolj relevanten prvi način, ki nam pomaga analizirati javnopolitična omrežja kot meso koncept, kjer interesne skupine sodelujejo pri oblikovanju javnih politik. Po Börzelovi (1997, 3) so javnopolitična omrežja analitična orodja za raziskovanje institucionalnih izmenjav med državnimi in civilnimi akterji, to pa po njenem mnenju omogoča bolj poglobljeno analizo, saj s tem lahko analiziramo sektorske in podsektorske razlike, vlogo, ki jo odigrajo zasebni in javni akterji, ter formalne in neformalne odnose med njimi. In osnovna predpostavka je, da obstoj javnopolitičnih omrežij, ki prikazuje relativen status in moč določenih interesov v javnopolitični areni, vpliva na javnopolitične izide – v našem primeru tudi na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda.

3.3 Politološke teorije o sodelovanju interesnih skupin pri oblikovanju dnevnega reda

Diplomsko delo se osredotoča na to, kako uspešne so interesne skupine pri oblikovanju javnih politik, če se mednarodno povezujejo. Glede na procesni model oblikovanja javnih politik tega delimo v pet faz: oblikovanje dnevnega reda, oblikovanje alternativnih rešitev, uzakonitev, izvajanje in vrednotenje.

V sklopu analize delovanja interesnih skupin se bo diplomsko delo osredotočilo predvsem na eno fazo in znotraj nje opredelilo vlogo interesnih skupin, ki se mednarodno povezujejo, in tistih, ki se ne. Opredelilo se bo na fazo oblikovanja dnevnega reda, saj glede na to, da je to faza, kjer se problem šele opredeli in se sprejemajo različna mnenja o njegovi rešitvi, lahko interesne skupine tukaj uveljavijo svoj interes in vplivajo na rešitev problema. In če ima interesna skupina dovolj velik vpliv, je lahko njeno mnenje upoštevano in ima pomembno vlogo pri oblikovanju dnevnega reda.

Oblikovanje javnih politik se po Dunnu (2008, 81) začne, ko se zazna problem, o katerem se lahko razpravlja glede njegovega reševanja in postavi cilje. Skupine pritiska postanejo zelo aktivne, formalni in neformalni družbeni indikatorji postavijo znake o trendih reševanja ... Postavijo se signali, ki opozarjajo na problem, in ta se mora uvrstiti na tematiko javnopolitičnega dnevnega reda. Richardson (1993, 5) opozarja, da vsak javnopolitični problem, ki pride na javnopolitični dnevni red, s seboj pripelje tudi sestavo različnih interesov, ki se nato vključijo v politično aktivnost, da bi zagotovili uresničitev svojih interesov. Tako da lahko rečemo, da je že faza oblikovanja dnevnega reda center boja za premoč, kjer interesne skupine lahko igrajo pomembno vlogo za pridobitev pozornosti političnih odločevalcev in javnosti.

Po Parsons (1995, 128) je oblikovanje dnevnega reda rezultat razširitve problema, ki je do tega trenutka zadeval le določeno skupino, na širši interes. In širitev tega problema lahko poteka skozi različne strategije, ki se delijo na dva aspekta: delovanje znotraj skupin ali delovanje znotraj problema.

“Faza oblikovanja dnevnega reda je v mnogo pogledih odločilna. Brez javne zaznave problema, opozarjanja odločevalcev nanj in uvrščanja zadeve na uradni politični dnevni red se namreč proces institucionalnega političnega odločanja sploh ne začne” (Fink-Hafner 2007b, 20). Ključni členi prve faze so predstavljeni v spodnji preglednici, kjer interesne skupine lahko predstavljajo pomembnega akterja pri postavljanju zadev na javnopolitični dnevni red:

Preglednica 3.2: Proces uvrščanja javnopolitičnega problema na uradni politični dnevni red

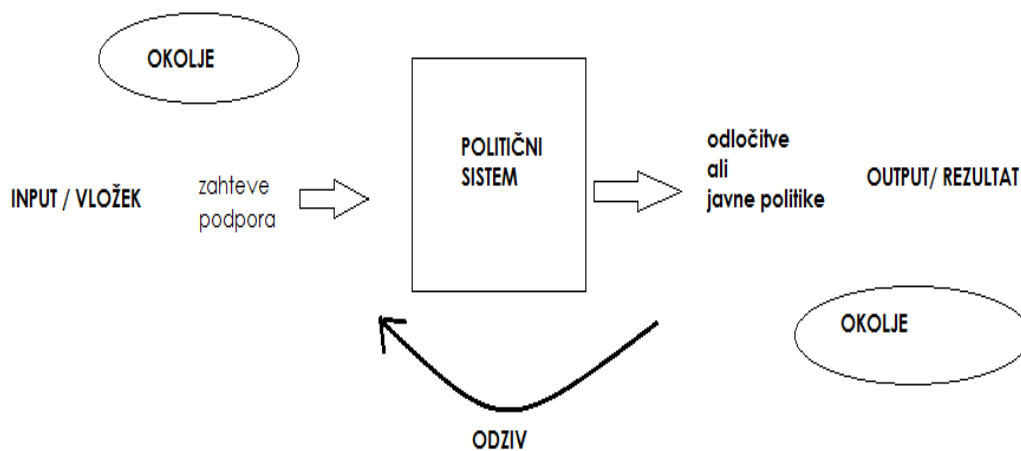
Oblikovanje široke pozornosti, zavesti o problemu →	Uvrstitev problema na javni/sistemski dnevni red →	Odločanje vladnih igralcev o uvrstitvi problema na dnevni red →	(ne)uvrstitev policy problema na formalni/uradni/vladni dnevni red →
--	---	--	---

Vir: Fink-Hafner (2007b, 20).

Pri oblikovanju dnevnega reda je pomembno tudi to, kdo zazna problem in ga želi rešiti. Seveda je največja verjetnost za rešitev tega problema, če se zanj zavzemajo vladni igralci. A kljub temu imajo pomembno vlogo tudi nevladni igralci. “Za družbene skupine, ki želijo svoje probleme uvrstiti na dnevni red političnega odločanja je pomemben neposreden dostop do odločevalcev. Skupina z gostejšo mrežo odnosov, ki sežejo čim višje v družbeni hierarhiji, in z veliko viri, ki jih lahko uporablja, je praviloma uspešnejša pri uveljavljanju svojih interesov kot skupina, ki nima dovolj razvejanega omrežja in ne dovolj virov” (Lajh in Kustec Lipicer v Fink-Hafner 2007b, 126).

Tako da lahko fazo oblikovanja dnevnega reda opredelimo po Grdešiču (1995, 58) kot “oblikovanje dnevnega reda je proces, ki nam razkriva porazdelitev moči v družbi kot celoti, in ne le v sferi politike”.

Slika 3.1: Sistemski model oblikovanja dnevnega reda

Vir: Parsons (1995, 138).

Slika 3.1 predvsem predstavi potek postavljanja tematike na dnevni red. Easton (v Parsons 1995, 137) predstavi sistemski model oblikovanja dnevnega reda (slika 3.1). Trdi, da je treba postaviti mehanizme, ki zagotavljajo ohranitev delovanje sistema. Ti mehanizmi filtrirajo zahteve, izločijo tiste, ki bi delovale disfunkcionalno na sistem, in vključijo tiste, ki bi izboljšale sistem. Imenuje jih »gatekeepers« oz. vratarji, misli pa predvsem na interesne skupine, politične stranke, vodje in medije. Iz okolja pridejo tematike, ki so v družbi opredeljene kot pomembne, nato se v političnem sistemu razločijo tiste, ki niso primerne, in postanejo politično pomembni problemi. Javnopolitični izidi pa so tiste tematike, ki se jim uspe uvrstiti na dnevni red političnih odločevalcev. Tako so po mnenju Eastona tu pomembni akterji tudi interesne skupine, ki lahko ob dovolj prepričljivem zagovarjanju tematiko uvrstijo na politični dnevni red. A v tem primeru je treba biti pozoren na to, da je za diplomsko nalogo pri sistemskem modelu relevanten le del, kjer prihajajo zahteve in podpore iz okolja (v tem primeru interesnih skupin) v t. i. črno škatlo, kjer se zahteve obravnavajo in preučujejo, ali so primerne za postavitev na dnevni red.

- Vpliv na oblikovanje dnevnega reda

Moč interesnih skupin se pri oblikovanju dnevnega reda v Sloveniji kaže predvsem v tem, kako uspešne so pri postavljanju zadev na dnevni red in z njega. Mednarodno povezovanje (posebej evropsko povezovanje) v številnih primerih povečuje moč slovenskih interesnih skupin kot

javnopolitičnih igralcev v domačem političnem okolju. Poleg tega se članstvo v mednarodnih interesnih skupinah šteje kot pomemben dejavnik, ki vpliva na to, kakšno komunikacijo bodo imele interesne skupine v domačem okolju. Pri tem ne gre za to, da te interesne skupine stalno lobirajo, ampak tudi za to, da jih vladni igralci prav zaradi evropskih povezav pogosteje sprejemajo kot relevantne javnopolitične igralce, kot pa tiste interesne skupine, ki nimajo evropske ali kakršne koli druge tuje podpore (Fink-Hafner 2007a, 36–37).

3.3.1 Ciklus pozornosti in zvrst tematike

Glede na zvrst tematike, ki se uvrsti na dnevni red, so te lahko nove ali stare. Seveda imajo več možnosti stare tematike. A Hogwood in Gunn (1984, 68) opredelita, katere nove tematike imajo večjo možnost, da se uvrstijo na dnevni red. Te razdelita v naslednje kategorije: tematika je dosegla tisto mejo, ki se je ne more več ignorirati, če obstaja nevarnost, da začne povzročati škodo, če ima tematika emocionalno noto in pritegne veliko pozornosti, če ima lahko širok vpliv, izpostavlja vprašanje glede moči in legitimnosti, če je tematika modna oziroma aktualna.

3.4 Povzetek teoretičnega dela

Teoretični del diplomske naloge je razdeljen na več sklopov. Na začetku je opisano samo sodobno delovanje interesnih skupin, ki je nekakšen uvod v teorijo. V tem delu so opisane interesne skupine na podlagi različnih definicij več avtorjev.

V naslednjem delu so opisane različne teorije in koncepti, ki so relevantni za delovanje interesnih skupin; predvsem teorije in koncepti, ki pomagajo razumeti delovanje in vpliv interesnih skupin pri vplivanju na odločevalce in sodelovanje z njimi. Opisane so mnogoravenska vladavina, omrežna vladavina in koncept javnopolitičnega omrežja.

V zadnjem delu teoretičnega dela pa je podrobneje opisano sodelovanje interesnih skupin pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda političnih institucij. V tem delu je prav tako podrobneje opisana faza oblikovanje dnevnega reda.

Preglednica 3.3: Tabelarni pregled teorij in konceptov, uporabljenih v diplomskem delu

Teorija/koncept	Povzetek teorije	Vidiki uporabe v diplomskem delu
PLURALIZEM	Pluralisti verjamejo, da je moč v družbi razpršena med različne akterje in ti ne posedujejo enake količine moči med seboj.	Interesne skupine lahko razpršeno moč med akterji (ob dovolj velikem vplivu) izkoristijo tako, da uveljavljajo svoj interes in vplivajo na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda
MNOGORAVENSKA VLADAVINA	Temelji na tezi, da so akterji z različnih ravni enakovredni. Pomembno se je zavedati, da oblikovanje javnih politik ne loči več odločevalce od prejemnikov javnih politik tako, kot jih je nekoč, ampak povezuje vse akterje in vloge v oblikovanju javnih politik.	Ta je relevantna, saj opisuje okoliščine, ki se pojavijo pri delovanju in vplivanju interesnih skupin na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda in odnos med interesnimi skupinami ter političnimi odločevalci v okviru političnega sistema. Koncept temelji na tem, da obstajajo različni akterji na različnih ravneh in jih med seboj povezuje. Zagovorniki mnogoravskega odločanja izpodbijajo trditve, da civilni interesi lahko delujejo le skozi sodelovanje z državnimi akterji. Trdijo, da predstavljajo enakovrednega akterja državnim igralcem.
OMREŽNA VLADAVINA	Gre za odnose med	Za preučevanje oblikovanja

	različnimi akterji (interesnimi skupinami, političnimi odločevalci, političnimi strankami ...), ki zagotovijo komunikacijo in koordinacijo med akterji.	javnopolitičnega dnevnega reda je koncept relevanten, saj omogoča lažje razumevanje postopka oblikovanja dnevnega reda in stikov med vpletenimi akterji
JAVNOPOLITIČNO OMREŽJE	Po Van Waardnu sta za dosego ciljev potrebna odnos med akterji in izmenjava informacij med njimi. In tukaj igrajo pomembno vlogo tudi interesne skupine.	Javnopolitična omrežja, ki zajemajo relativen status in moč določenih interesov v javnopolitični areni, vplivajo na javnopolitične izide – v našem primeru tudi na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda.

Teorije in koncepti, opisani v teoretičnem poglavju diplomske naloge, so relevantni za tematiko naloge. Glede na opise lahko zaključim, da je za vpliv mednarodnega povezovanja interesnih skupin, pri njihovem vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda političnih institucij v Sloveniji, najbolj relevanten koncept javnopolitičnega omrežja, in tudi koncept mnogoravenske vladavine. Slednja prek različnih nivojev oblasti interesnim skupinam omogoča, da lahko bolj neposredno vplivajo na sprejemanje odločitev pri oblikovanju dnevnega reda. Javnopolitično omrežje pa zajema odnose, ki se odvijajo med interesnimi skupinami in političnimi odločevalci pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda.

4 EMPIRIČNI DEL

Empirični del naloge je razdeljen na dva dela. V prvem bom na podlagi podatkov, pridobljenih v omenjenih raziskavah, opravljenih v letih 1996 in 2012, primerjala stanje, ki opisuje položaj interesnih skupin in njihov vpliv na oblikovanje dnevnega reda javnopolitičnih institucij v Sloveniji. V drugem delu pa bom prikazala primerjalno študijo primera treh interesnih skupin s področja okoljske politike, ki se med seboj najbolj razlikujejo glede na vire, ki jih pridobivajo z mednarodnim povezovanjem, in poskušala na podlagi študije primera (opravljene v obliki intervjujev s predstavniki vodstva interesne skupine) prikazati, kakšen vpliv ima mednarodno povezovanje.

Tako bom z empiričnim delom diplomske naloge lahko odgovorila na zastavljeno raziskovalno vprašanje in hipotezo. V prvem delu empiričnega poglavja bom z javnomnenjskimi podatki analizirala dejavnik mednarodnega povezovanja interesnih skupin in tako odgovorila na hipotezo diplomske naloge: **»Interesne skupine, ki se mednarodno povezujejo, imajo večji vpliv na odločevalce pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov v Sloveniji.«** Z drugim delom empiričnega poglavja pa bom s primerjalno študijo primera treh interesnih skupin, na podlagi podatkov, pridobljenih z intervjuji, lahko odgovorila na raziskovalno vprašanje: **»Kaj določa vplivnost interesnih skupin pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov?«**. Tam bom analizirala več dejavnikov povezovanja interesnih skupin.

4.1 Prvi del empiričnega poglavja: ANALIZA PODATKOV MEDNARODNE RAZISKAVE

V prvem delu empiričnega poglavja bom vpliv interesnih skupin merila skozi dejavnik mednarodnega povezovanja. Na podlagi pridobljenih podatkov, ki jih bom pridobila iz javnomnenjskih raziskav, bom lahko lažje definirala pomembnost mednarodnega povezovanja interesnih skupin pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji. S tem bom lahko potrdila ali ovrgla prvotno zastavljeno hipotezo: **»Interesne skupine, ki se**

mednarodno povezujejo, imajo večji vpliv na odločevalce pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov v Sloveniji».

V prvem delu se bom tako osredotočala na vse interesne skupine, ki so bile zajete v opravljeni raziskavi².

Raziskovalni pristop k drugemu delu empiričnega poglavja pa je opisan na strani 34.

4.1.1 Mednarodno povezovanje interesnih skupin – ugotovitve prejšnjih raziskav (1998)

“V sodobnem svetu prihaja do oblikovanja policy omrežij, ki vključujejo več političnih ravni (multi-level policy networks), zaradi rastoče medodvisnosti med nacionalnimi in mednarodnimi policy arenami” (Atkinson in Coleman v Fink-Hafner 1998, 826).

To vedno bolj vpliva na vedno večje povezovanje nacionalnih interesnih skupin z mednarodnimi. Te jim zagotavljajo dodatna sredstva in podporo, s katerimi lažje vplivajo na procese oblikovanja in izvajanja javnih politik v njihovem domačem okolju. “Prek sodelovanja »slovenskih« interesnih skupin s sorodnimi interesnimi skupinami v Evropski uniji se v pomembni meri evropeizirajo ne samo akterji in policy omrežja, temveč tudi vsebina in način odločanja v slovenskih policy omrežjih” (Fink-Hafner 1998, 826).

Po opravljeni raziskavi³ se je izkazalo, da članstvo v mednarodnih organizacijah prinaša materialno podporo, a ta ni bila prepoznana kot najbolj ključna podpora mednarodnih organizacij. Kot najpomembnejša se je izkazala izmenjava informacij in znanja ter priporočil. Ostale oblike podpore so: strokovna pomoč, brezplačna uporaba analiz in informacij, obiski visokih uradnikov interesnih skupin EU in njihova srečanja s slovenskimi odločevalci, finančna in materialna podpora, izobraževanja, priprava skupnih izjav o problemih širšega pomena, povabila k udeležbi v mednarodnih raziskavah, mednarodna izmenjava osebja in idej, propaganda, udeležba na različnih mednarodnih srečanjih, pomoč pri navezovanju stikov z evropskimi institucijami ...

² Fink-Hafner, Danica, Damjan Lajh, Mitja Hafner-Fink, Simona Kustec Lipicer, Alenka Krašovec, Tomaž Deželan, Matej Knep in Meta Novak. *Oblikovanje policy mrež in lobiranje v Sloveniji*, 2012 [datoteka podatkov]. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za politološke raziskave [izdelava], 2012. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2012.

³ Fink-Hafner, Danica in ostali: *Oblikovanje policy mrež in lobiranje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za politološke raziskave, 1996 (baza podatkov). Distribucija: Arhiv družboslovnih podatkov.

“Tiste interesne skupine, ki so prejemale mednarodno podporo, so bile hkrati tudi veliko bolj aktivne kot druge interesne skupine v procesih oblikovanja javnih politik, še zlasti v tistih dejavnostih, s katerimi so aktivno uveljavljale svoje zahteve. To se najverjetneje ne dogaja le zaradi boljših materialnih razmer, ampak tudi zaradi ponotranjenega posebnega odnosa do politike” (Fink-Hafnerjeva 2007a, 35). Iz tega lahko sklepamo, da mednarodno povezovanje domačih interesnih skupin bistveno vpliva na politično kulturo domačih interesnih skupin. Te postanejo aktivnejše in politiko jemljejo bolj kot boj med različnimi interesi.

4.1.2 Podpora mednarodnih organizacij kot dejavnik spreminjanja dnevnega reda institucij – povzetek poročila raziskave 2012

V tem delu empiričnega dela diplomske naloge bodo prikazani rezultati terenske raziskave Oblikovanje policy mrež in lobiranje v Sloveniji 2012. Predstavljeni bodo rezultati, ki se neposredno vežejo na tematike diplomskega dela, in tako povzeli ter utemeljili raziskovalna vprašanja in hipoteze naloge.

Terenska raziskava je potekala od 15. marca 2012 do 28. maja 2012. Izvedena je bila v obliki osebnih intervjujev s 97 organizacijami z različnih sektorskih področij: gospodarske, socialne, stanovanjske, kmetijske, kulturne, športne, izobraževalne politike, s področja zdravja, trženja in odnosov z javnostjo, varstva okolja in politike do invalidov. Raziskava je del raziskovalnega programa P5-0136 Politološke raziskave in temeljnega projekta Evropske znanstvene fundacije N5-0014 Intereuro – Primerjalno raziskovanje interesno skupinske politike v Evropi.

V tem delu empiričnega dela diplomske naloge bodo predstavljeni splošni rezultati glede mednarodne podpore interesnim skupinam. V zadnjem delu pa se bo naloga osredotočila na primerjalno študijo treh primerov interesnih skupin s področja okoljskih politik.

4.1.3 Rezultati raziskave

Na podlagi rezultatov, pridobljenih v raziskavi, lahko ugotovimo, da mednarodno povezovanje predstavlja pomembno dejavnost interesnih skupin, saj se več kot 50 % organizacij povezuje z organizacijami iz tujine. V raziskavo so bile vključene interesne skupine, ki so bile prepoznane kot aktivne v javnopolitičnem procesu.

Preglednica 4.1: Povezovanje z mednarodnimi organizacijami

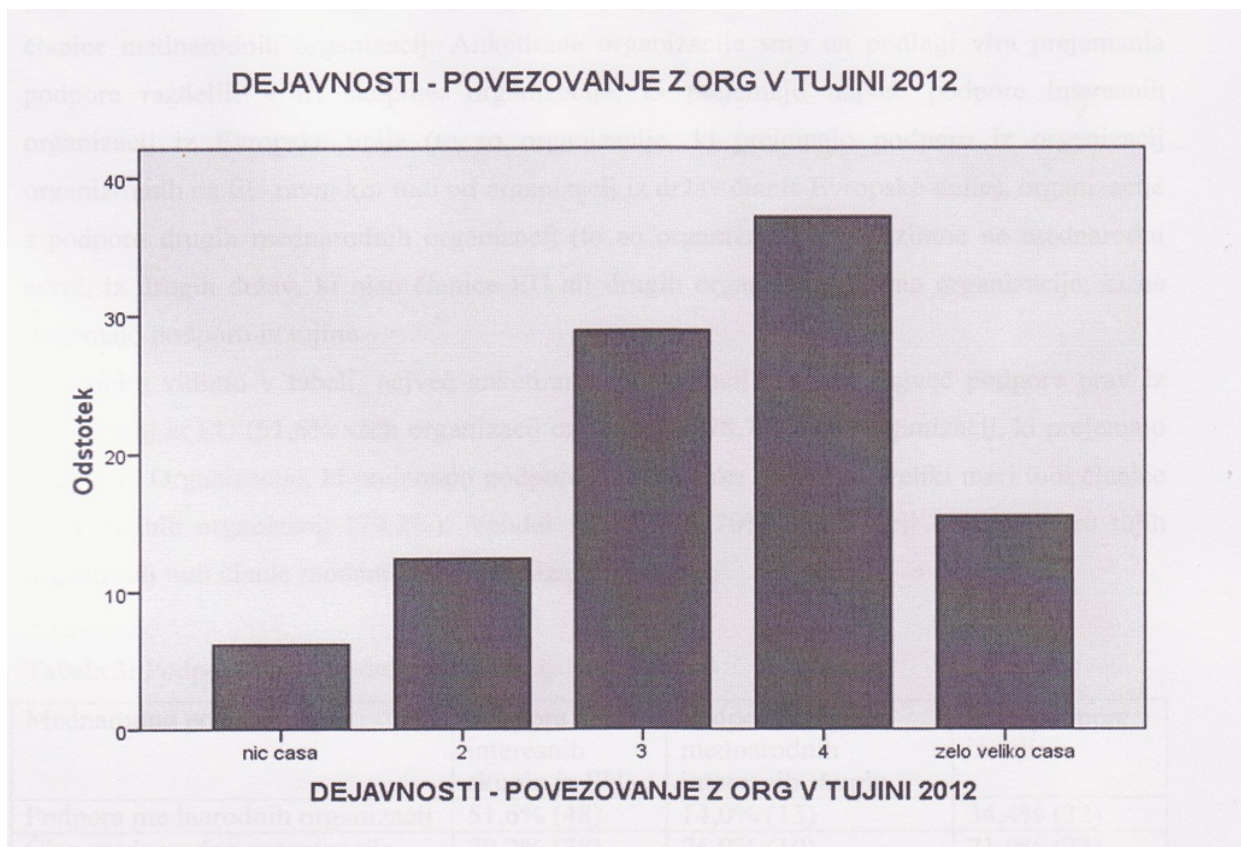
	2012
Član tuje organizacije	76,3 % (74)
Išče podporo tuje organizacije	66,0 % (62)

Vir: Novak in Korošak (2012, 2).

Tabela prikazuje, da je več kot 76 % organizacij tudi članic tujih organizacij. Med vsemi zajetimi interesnimi skupinami pa je 66 % skupin, ki pri svojem delovanju aktivno iščejo podporo tuje organizacije, ki poskuša vplivati na oblikovanje politik v Sloveniji. To nam pove, da je za večino interesnih skupin mednarodno povezovanje pomemben dejavnik pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji.

Spodnja slika prikazuje povezovanje slovenskih interesnih skupin z organizacijami v tujini v letu 2012.

Slika 4.1: Povezovanje nacionalnih interesnih skupin z mednarodnimi organizacijami

Vir: Novak in Korošak (2012, 3).

Zgornja slika prikazuje, koliko časa posvečajo interesne skupine povezovanju z organizacijami v tujini. 1 pomeni nič časa, 5 pomeni zelo veliko časa. S slike lahko razberemo, da skoraj 40 % skupin posveča veliko časa povezovanju s skupinami v tujini in več kot 14 % organizacij posveča mednarodnemu povezovanju zelo veliko časa. Okoli 6 % organizacij, zajetih v raziskavi, se je opredelilo, da nič svojega časa ne posvečajo mednarodnemu povezovanju in iskanju podpore pri organizacijah v tujini. Iz tega lahko razberemo, da se mednarodno povezovanje in iskanje podpore pri organizacijah v tujini slovenskim interesnim skupinam zdita zelo pomembna in veliko svojega časa posvečajo temu. Zanimiva je tudi primerjava posvečanja časa mednarodnemu povezovanju v tujini v primerih, ko poskušajo vplivati na oblikovanje politik v Sloveniji, med interesnimi organizacijami, ki imajo podporo iz tujine, in tistimi, ki je nimajo.

Preglednica 4.2: Povezovanje nacionalnih interesnih skupin z mednarodnimi organizacijami

	1 nič časa	2	3	4	5 zelo veliko časa
Išče podporo tuje organizacije	1 (1,6 %)	7 (11,3 %)	18 (29,0 %)	27 (43,5 %)	9 (14,5 %)
Brez podpore	5 (15,6 %)	4 (12,5 %)	9 (28,1 %)	8 (25,0 %)	6 (18,8 %)

Vir: Novak in Korošak (2012, 3).

Medtem ko 58 % organizacij, ki iščejo podporo v tujini, namenja veliko ali zelo veliko časa povezovanju z organizacijami iz tujine, le 43,8 % organizacij brez podpore iz tujine namenja toliko časa iskanju podpore iz tujine.

V raziskavi se je ugotovilo, da se organizacije, ki se mednarodno povezujejo, prav tako financirajo iz virov iz tujine. Ugotovili smo, da je ključen tuji vir financiranja financiranje iz evropskih strukturnih skladov (**opis v prilogi A**).

Iz opravljene raziskave lahko sklepamo, da se 21 organizacij od 22, ki so evropski strukturni sklad opredelile kot ključni vir financiranja, prav tako povezuje z ostalimi interesnimi organizacijami v tujini, z namenom, da vplivajo na oblikovanje politik v Sloveniji.

4.1.4 Vpliv mednarodnega povezovanja na uspešnost spreminjanja dnevnega reda nacionalnih političnih institucij v RS

Pridobljeni rezultati so prikazani v spodnji tabeli:

Preglednica 4.3: Uspešnost organizacij pri spreminjanju dnevnega reda

Uspešnost interesne skupine pri prepričevanju političnih institucij, da določeno zadevo postavijo oziroma umaknejo z institucionalnega dnevnega reda.	Podpora interesnih skupin iz EU	Podpora drugih mednarodnih interesnih skupin	Brez podpore iz tujine	Povprečje

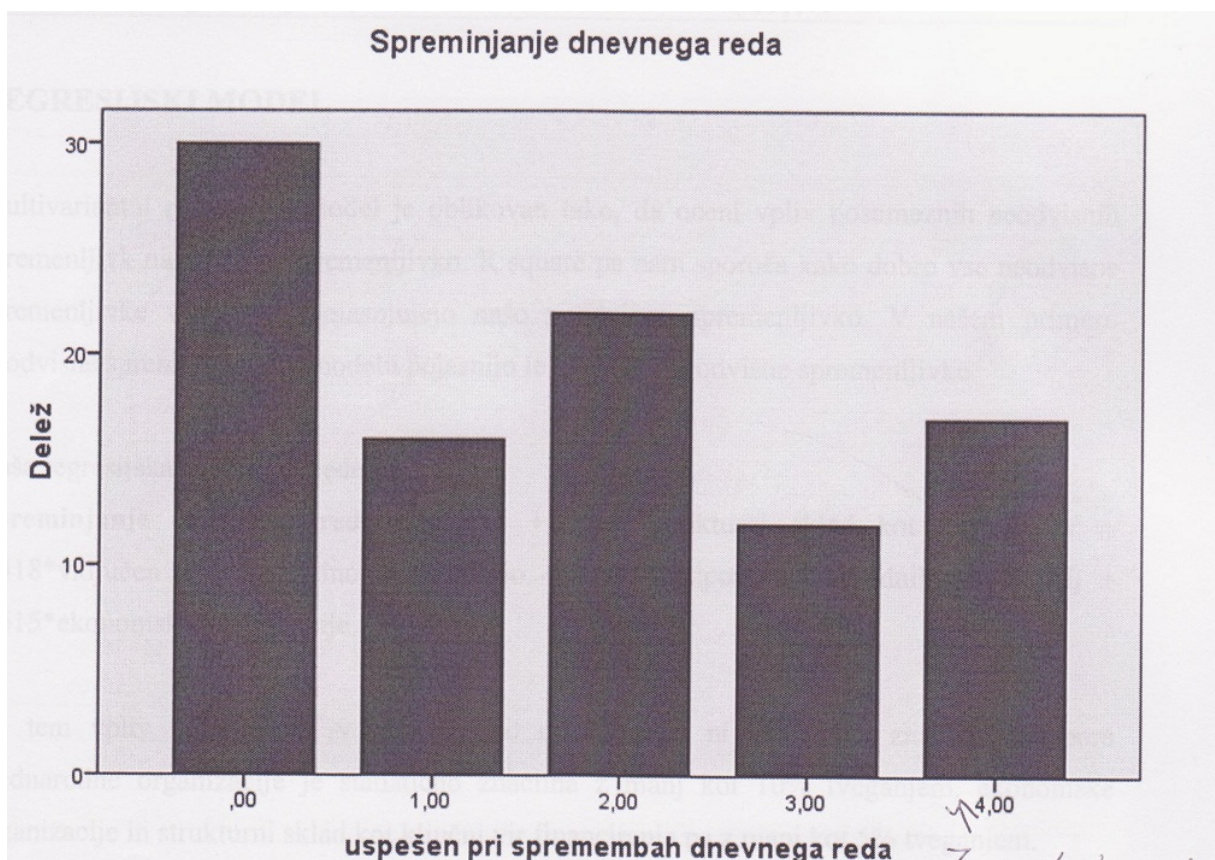
Slovenska vlada je postavila zadevo na svoj dnevni red.	64,6 %	50,0 %	37,0 %	53,9 %
Državni zbor je postavil zadevo na svoj dnevni red.	62,5 %	45,5 %	61,5 %	59,8 %
Državni svet je postavil zadevo na svoj dnevni red.	67,4 %	53,8 %	33,3 %	55,8 %
Slovenska vlada je umaknila zadevo s svojega dnevnega reda.	45,7 %	41,7 %	30,8 %	40,7 %
Državni zbor je umaknil zadevo s svojega dnevnega reda.	38,3 %	33,3 %	24,0 %	33,7 %
Državni svet je umaknil zadevo s svojega dnevnega reda.	21,7 %	18,2 %	16,0 %	20,2 %

Vir: Novak in Korošak (2012, 5).

Po pregledanih rezultatih lahko sklepamo, da interesne skupine več pomoči iz tujine potrebujejo pri umikanju zadev z dnevnega reda, saj je uspešnost organizacij veliko večja pri postavljanju zadev na dnevni red opazovanih institucij. Prav tako se razlika v uspešnosti postavljanja in umikanja zadev z institucionalnega dnevnega reda opazovanih institucij kaže v tem, ali so interesne skupine deležne podpore iz tujine ali ne. Pri postavljanju zadev na dnevni red je razlika povsod okoli 20 %. Pri umikanju zadev z dnevnega reda pa je razlika okoli 10 %, vedno v prid organizacijam, ki pridobivajo podporo iz tujine⁴.

⁴ Ker nas je zanimalo, kaj vpliva na uspešnost organizacij pri spreminjanju dnevnega reda institucij, smo oblikovali preprost multivariantni regresijski model z dihonomnimi neodvisnimi spremenljivkami. Odvisna spremenljivka je indikator uspešnosti spreminjanja dnevnega reda. Upoštevali smo le spreminjanje dnevnega reda vlade in državnega zbora. Uspešnost spreminjanja dnevnega reda vsake institucije je organizaciji prinesla vrednost 1. Vrednosti smo nato sešteli in dobili indikator z vrednostmi od 0 do 4, pri čemer 0 pomeni, da organizacija ni bila uspešna pri spreminjanju dnevnega reda, 4 pa, da je bila organizacija uspešna pri vseh štiri merah spreminjanja dnevnega reda (postavitev zadeve na dnevni red vlade, postavitev zadeve na dnevni red državnega zbora, umakniti zadevo z dnevnega reda vlade, umakniti zadevo z dnevnega reda državnega zbora) (Novak in Korošak 2012, 6).

Slika 4.2: Spreminjanje dnevnega reda (opis spremenljivk v opombi 4)

Vir: Novak in Korošak (2012, 6).

Izkaže se, da okoli 30 organizacij ni bilo uspešnih pri spreminjanju dnevnega reda. Polovično uspešnih je bilo nekaj več kot 20 organizacij. Uspešnih po vseh 4 merilih pa je bilo okoli 18 organizacij⁵.

4.2 Sinteza prvega sklopa empiričnega dela diplomske naloge

⁵ »Kot neodvisne spremenljivke smo v modelu upoštevali: dihotočno spremenljivko organizacija je članica mednarodne organizacije (vrednost 1), organizacija se obrača na tuje organizacije, ki skuša vplivati na oblikovanje politik v Sloveniji (vrednost 1), strukturni sklad je eden ključnih virov financiranja organizacije (vrednost 1), organizacije je ekonomska (vrednost 1)« (Novak in Korošak 2012, 7).

- Po pregledu podatkov, pridobljenih iz raziskave leta 2012, lahko sklepamo, kaj pozitivno vpliva na to, da so interesne skupine bolj vplivne.

In za najodločilnejše pri njihovem vplivu so se izkazale že prej omenjene spremenljivke. Te so:

- Članstvo v mednarodni organizaciji.
- Obračanje na tuje organizacije, ko poskuša vplivati na oblikovanje politik v Sloveniji.
- Eden od ključnih virov financiranja, ki je bil prepoznan pri vplivnosti interesne skupine, so bili evropski strukturni skladi.
- Kot najbolj učinkovite so se izkazale ekonomsko interesne organizacije.

Tako da lahko zaključim, da mednarodno povezovanje interesnih skupin močno vpliva na njihov vpliv na oblikovanje dnevnega reda institucij v Sloveniji.

4.3 Drugi del empiričnega poglavja: PRIMERJALNA ŠTUDIJA PRIMERA

Zadnji sklop empiričnega poglavja je študija primera treh interesnih skupin. S tem poglavjem bom podrobneje analizirala, kako se tri različne interesne skupine med seboj razlikujejo pri svojem vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda. To bom naredila tako, da bom v študijo primera zajela tri interesne skupine s področja okoljske politike, ki se glede na količino mednarodne podpore med seboj najbolj razlikujejo. Pri tem pa bom pozorna na več dejavnikov (mreža odnosov interesne skupine, viri interesne skupine, koordinacija med različnimi okolji), ki predstavljajo dejavnike vpliva interesnih skupin pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda in so bili že omenjeni kot dejavniki vplivnosti interesne skupine v metodološkem poglavju.

Pri primerjalni študiji bom interesne skupine med seboj razlikovala glede na to, kaj določa njihovo vplivnost. Dejavniki vplivnosti bodo zgoraj omenjeni: *mreža odnosov interesne skupine* (interna, slovenska ali zunanja mreža odnosov), ki jim je pomagala do spremembe javnopolitičnega dnevnega reda, *viri interesne skupine* (finančni in druga sredstva) ter *koordinacija med različnimi okolji*. Na podlagi teh dejavnikov bom lahko odgovorila na prvotno zastavljeno raziskovalno vprašanje: »**Kaj določa vplivnost interesnih skupin pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov?**«.

Podatke bom pridobila iz javnomnenjskih raziskav in z intervjuji.

Analizirala bom interesne skupine le iz okoljske politike, saj so podatki, pridobljeni iz različnih raziskav⁶, ki sem jih analizirala, pokazali, da je okoljska politika tisto področje, kjer se moč in vpliv interesnih skupin med seboj najbolj razlikujeta.

Pokazalo se je, da je ravno na področju okoljske politike velika razlika med tem, kako interesne skupine navajajo vpliv mednarodne podpore (predvsem skladov EU), eden ključnih za uspešnost spreminjanja javnopolitičnega dnevnega reda. Ravno zato bo diplomsko delo zajemalo interesne skupine iz okoljske politike, saj bom tako lahko z enim področjem analizirala različne vrste vpliva interesnih skupin glede na mednarodno podporo.

V študijo primera bodo zajete tri interesne skupine:

- Zveza ekoloških gibanj Slovenije (ZEG) (4).
- Focus, društvo za sonaravni razvoj (2).
- Alpe Adria Green – Mednarodno društvo za ohranjanje okolja in narave (0).

⁶ Fink-Hafner, Danica, Damjan Lajh, Mitja Hafner-Fink, Simona Kustec Lipicer, Alenka Krašovec, Tomaž Deželan, Matej Knep in Meta Novak. *Oblikovanje policy mrež in lobiranje v Sloveniji*, 2012 [datoteka podatkov]. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za politološke raziskave [izdelava], 2012. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2012.

Slika 4.3: Okoljske interesne skupine, vključene v analizo

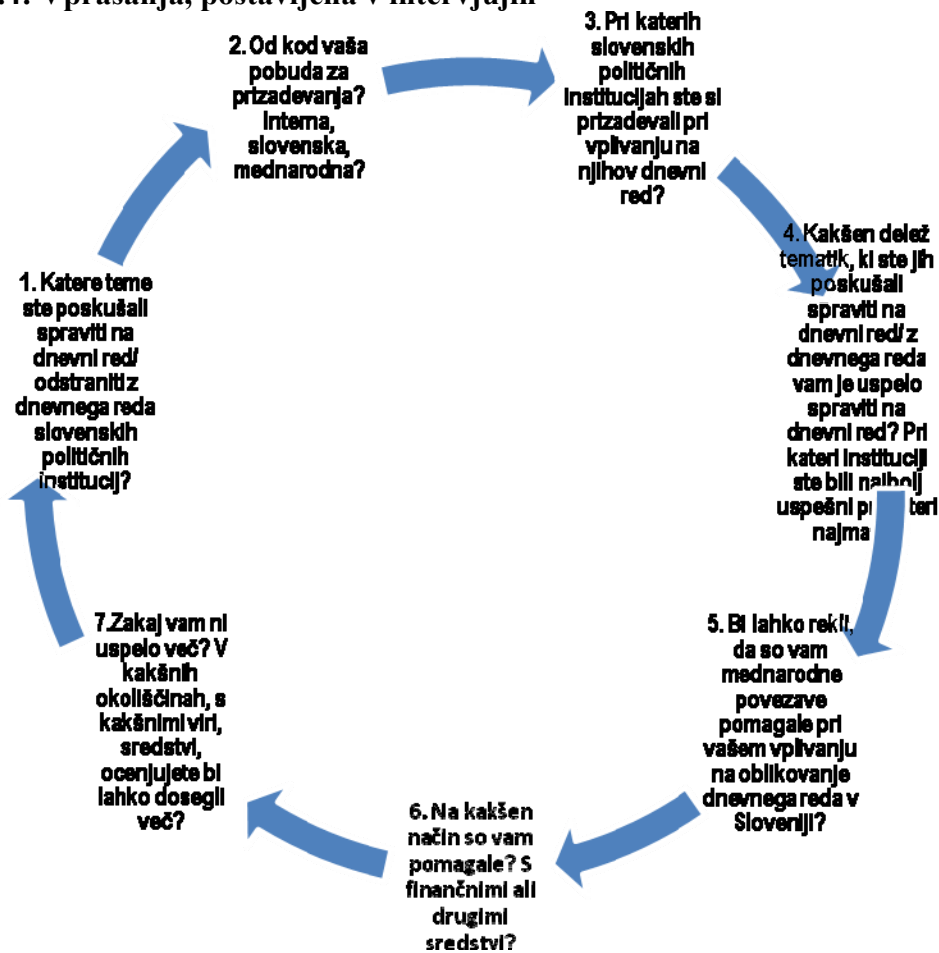
Številke od 0 do 4, zapisane poleg imena interesne skupine, povejo, kako uspešna je bila interesna skupina pri spreminjanju javnopolitičnega dnevnega reda. 0 pomeni, da interesna skupina ni bila uspešna pri spreminjanju javnopolitičnega dnevnega reda, 4 pa, da je bila skupina uspešna pri vseh štirih merah spreminjanja dnevnega reda (uspešnost spreminjanja dnevnega reda vsake od institucij je organizaciji prinesla vrednost 1 – postavitve zadeve na dnevni red vlade, na dnevni red državnega zbora ali umakniti zadeve z dnevnega reda vlada ali državnega zbora).

Kot je razvidno iz vrednosti, zapisanih poleg imena naštetih interesnih skupin, se vpliv interesnih skupin, ki jih bom zajela v študijo primera, med seboj zelo razlikuje. Zato sem se odločila, da bodo ravno te tri interesne skupine vključene v študijo primera. Če bom analizirala tri interesne skupine, ki se med seboj po vplivu zelo razlikujejo, bom lažje dobila bolj splošen zaključek, kakšno je trenutno stanje vpliva mednarodnega povezovanja interesnih skupin pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda.

4.3.1 Rezultati opravljenih intervjujev z interesnimi skupinami

Po opravljenih intervjujih s tremi okoljskimi skupinami lahko v zadnjem delu diplomskega dela prikažemo rezultate intervjujev in uspešno zaključimo primerjavo delovanja treh okoljskih interesnih skupin. Gre za skupine, ki so svojo uspešnost na vplivanje oblikovanja javnopolitičnega dnevnega reda različno ocenile. Namen tega dela primerjalne analize je podati sklep o tem, ali se interesne skupine po svojih poskusih vplivanja na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda med seboj res tako razlikujejo, kot je bilo opredeljeno v raziskavi Intereuro. Ali pa bodo podrobnejši intervjuji pokazali, da vplivnost interesnih skupin v resnici ni tako zelo različna, kot bi se zdelo, če bi gledali le splošne rezultate, pridobljene iz mednarodne raziskave Intereuro. Ti so namreč pokazali, da je pomemben dejavnik, ki vpliva na moč interesnih skupin, ravno mednarodno povezovanje. Znotraj njega se je po rezultatih iz mednarodne raziskave Intereuro izkazalo, da so najpomembnejše spremenljivke: članstvo v mednarodni organizaciji, obračanje na tuje organizacije, ko poskuša vplivati na oblikovanje politik v Sloveniji, ključni vir financiranja so bili evropski strukturni skladi, najbolj učinkovite so se izkazale ekonomsko interesne organizacije.

Slika 4.4: Vprašanja, postavljena v intervjujih

Preglednica 4.4 kaže, da se vse interesne skupine osredotočajo na okoljske tematike: sprejetje okoljskih zakonov, zastopanje društev, tematike, povezane z vplivanjem na okolje. Pri vprašanju, od kod pobuda za njihovo vplivanje, sta društvo Focus in Alpe Adria Green odgovorila, da je pobuda izključno mednarodna, medtem ko je Zveza ekoloških gibanj navedla, da je pobuda pri njihovem delovanju vedno interna, saj pri svojem delovanju zastopajo interese društev in zavodov, ki jih zveza povezuje.

Preglednica 4.4: Tematike, postavljene na javnopolitični dnevni red, in pobuda za vplivanje na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda

Vprašanje	Društvo Focus	Zveza ekoloških gibanj Slovenije	Alpe Adria Green
Katere teme ste poskušali spraviti na dnevni red/odstraniti z dnevnega reda slovenskih političnih institucij?	Pobuda za sprejem Uredbe za označevanje CO2 novih osebnih vozil, Podnebni zakon in strategijo, prenos zakonodaje o sprejemanju in shranjevanju CO2, Energetska revščina kot tema ...	Teme s področja varstva okolja. Predvsem je šlo za teme, kjer so zastopali interese društev in zavodov, ki jih povezujejo.	Šlo je predvsem za okoljske tematike – izgradnja plinskega terminala v Tržaškem zalivu, teme, povezane s čezmejnimi vplivanjem na okolje ...
Od kod vaša pobuda za ta prizadevanja?	Šlo je za mednarodno pobudo, kjer so mednarodne pobude kasneje prenesli na nacionalno raven.	Predvsem je bila pobuda interna. Delujejo prek skupine strokovnjakov znotraj zveze, ki pripravi predloge za nadaljnjo obravnavo.	Pobuda je izključno mednarodna, kjer mednarodne organizacije spodbujajo delovanje organizacije pri vplivanju na politične institucije v Sloveniji.

V preglednici 4.5, ki je prikazana spodaj, se je izkazalo, da vse interesne skupine vplivajo pri državnem zboru. Poleg tega poskušajo vplivati še na vlado, državni svet, poslansko skupino Globe Slovenija, poslanske skupine ali celo na varuha človekovih pravic. Tako je razvidno, da se interesne skupine pri svojem vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda ne odločajo vedno za iste politične institucije, na katere vplivajo.

Preglednica 4.5: Vpliv preučevanih interesnih skupin na politične institucije v Sloveniji

Vprašanje	Društvo Focus	Zveza ekoloških gibanj Slovenije	Alpe Adria Green
Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?	Večkrat pri vladi in tudi v državnem zboru. Prav tako tudi pri neformalnih skupinah, kot je Globe, ki je parlamentarna skupina.	Predvsem pri državnem zboru, državnem svetu. Prav tako so si prizadevali tudi pri Globe Slovenija (skupina poslancev znotraj državnega zbora, ki deluje na področju varstva okolja). Druga možnost je bila ta, da so se direktno povezali s poslanskimi skupinami.	Prizadevajo si predvsem pri vladi, državnem zboru, varuhu človekovih pravic ...

V spodnji preglednici 4.6 lahko vidimo, da so interesne skupine odgovarjale različno na vprašanje, kakšen delež tematik jim je uspelo spraviti na dnevni red in z njega. Njihova uspešnost je bila od 2- do največ 20-odstotna. Najmanj uspešno je bilo društvo Focus, v katerem so navedli, da so bili najbolj uspešni pri vladi in najmanj pri državnem zboru. Največ 20 % pa sta navedla Alpe Adria Green in Zveza ekoloških gibanj Slovenije. Oba sta navedla, da sta bila najbolj uspešna pri državnem zboru. Zveza ekoloških gibanj Slovenije je bila najmanj uspešna pri državnem svetu, Alpe Adri Green pa pri vladi.

Preglednica 4.6: Uspešnost interesnih skupin pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda

Vprašanje	Društvo Focus	Zveza ekoloških gibanj Slovenije	Alpe Adria Green
Kakšen delež tematik, ki ste jih poskušali spraviti na dnevni red/z dnevnega reda, vam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?	Svojo uspešnost so opredelili kot 2-odstotno. Najbolj so bili uspešni pri vladi in znotraj nje takratnemu ministrstvu za okolje in prostor. Najmanj so bili uspešni pri državnem zboru.	Svojo uspešnost so ocenili od 15- do 20-odstotno. Najbolj so bili uspešni pri državnem zboru in ministrskih resorjih, najmanj pa so bili uspešni pri državnem svetu.	Svojo uspešnost opredelijo na približno 20-odstotno. Najbolj so bili uspešni pri državnem zboru in najmanj pri vladi.

V preglednici 4.7 se pri vprašanju o vplivu mednarodnega povezovanja vse interesne skupine strinjajo s tem, da jim je mednarodno povezovanje pomagalo pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda. Ta pomoč je prišla v vseh primerih v obliki svetovanja, sodelovanja, podajanja informacij, analiz ... Pri vprašanju, zakaj po njihovem mnenju niso bili bolj uspešni, so interesne skupine odgovorile dokaj podobno: zaradi politične situacije, zaradi finančne krize, pomanjkanja finančnih sredstev in osebja, zaradi neenakega položaja nevladnih organizacij v Sloveniji.

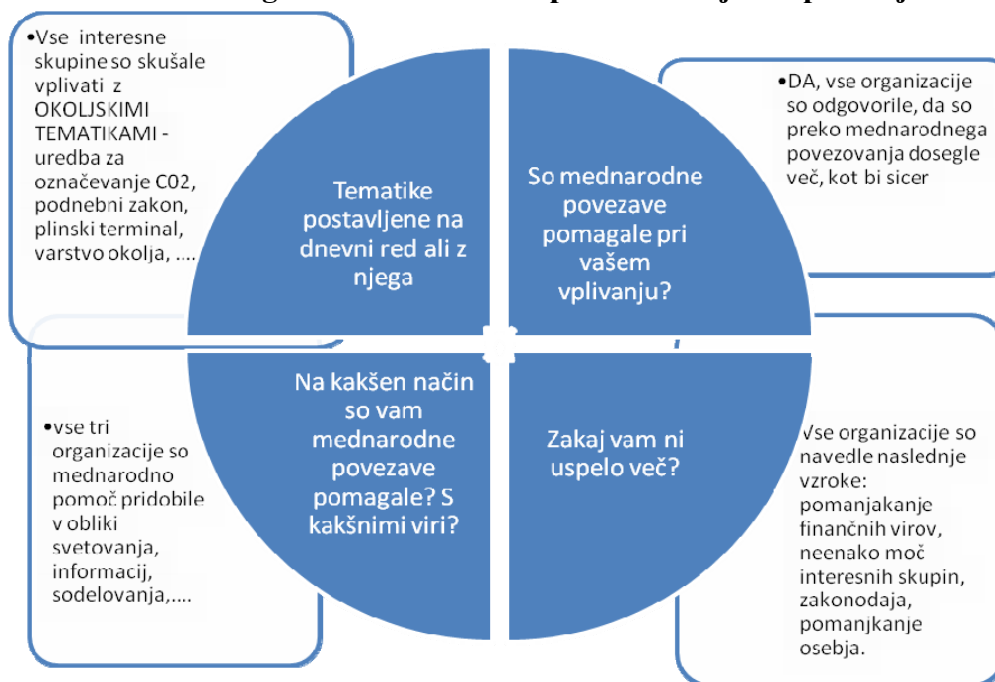
Preglednica 4.7: Vpliv mednarodnega povezovanja interesnih skupin na njihov položaj v Sloveniji

Vprašanje	Društvo Focus	Zveza ekoloških gibanj Slovenije	Alpe Adria Green
Bi lahko rekli, da so vam mednarodne povezave pomagale pri vašem vplivanju na oblikovanje dnevnega reda v Sloveniji?	Da, predvsem z analizami in poročili, kar je kasneje vplivalo na njihovo argumentacijo.	Da, svojo mednarodno sodelovanje aktivno izvajajo z več kot 10 državami. Sodelovanje je odvisno od tematike.	Da, mednarodno povezovanje jim omogoča, da jih slovenske politične institucije prej in v večji meri opazijo ter upoštevajo njihovo mnenje, saj imajo podporo tujih organizacij.
Na kakšen način so vam pomagale? S finančnimi ali drugimi sredstvi?	Pomoč je prišla v obliki informacij, svetovanja ...	Ne, niti ena ne pomaga s finančnimi viri, bolj gre za to, da imajo kontakte in si izmenjujejo izkušnje. Tako da svoje izkušnje prinašajo na slovenski prostor ali pa nasprotno.	Tukaj gre predvsem za pridobivanje dodatnih informacij in sodelovanje pri vplivanju ter delovanju organizacije.
Zakaj vam ni uspelo več? V kakšnih okoliščinah, s kakšnimi viri, sredstvi bi lahko dosegli več?	Zaradi splošne politične situacije, zaradi nerazumevanja vloge nevladnih organizacij, zaradi finančne krize, zaradi moči drugih interesnih skupin in lobijev, pomanjkanja osebja in finančnih virov.	Tukaj gre predvsem za finančne vire. Opozorijo na to, da se je treba zavedati, da so v Sloveniji bistvene razlike med nevladnimi organizacijami, ki nimajo enakih pogojev.	Potrebna bi bila sprememba zakonodaje, ki bi nevladnim organizacijam omogočala večjo moč pri oblikovanju dnevnega reda.

Po opravljenih intervjujih lahko podamo ključne komentarje, ki pomagajo pojasniti, ali mednarodno povezovanje interesnim skupinam omogoča večjo moč in vpliv pri oblikovanju

javnopolitičnega dnevnega reda slovenskih političnih institucij. Kot je razvidno iz tabel, se tri interesne skupine, ki so bile zajete v analizo, med seboj v določenih odgovorih razlikujejo, pri drugih vprašanjih pa so podale zelo podobne odgovore. Zato bo v nadaljevanju sledila primerjava glede na podobnosti in razlike med interesnimi skupinami (sliki 4.5 in 4.6), kar bo omogočalo lažji zaključek.

Slika 4.5: Podobni odgovori interesnih skupin – zastavljena vprašanja

Kot je razvidno s slike 4.5, so vse tri interesne skupine na zgoraj omenjena vprašanja v intervjuju odgovorile z enakimi oziroma podobnimi odgovori. Seveda se kot okoljske organizacije pri svojem delovanju osredotočajo na okoljske tematike. Poleg tega so vse skupine prepričane, da jim mednarodno povezovanje omogoča večji vpliv in moč pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda. Zatrdile so, da jih slovenske politične institucije veliko bolj upoštevajo, če je za njimi neka mednarodna organizacija, ki jim posreduje informacije o tematiki, ki sodeluje z njimi in jim pomaga pri njihovem vplivanju na nacionalni ravni. To je predstavljalo tudi tretje vprašanje v intervjuju, na katero so interesne skupine odgovorile podobno. Prav tako smo pridobili podobne odgovore pri vprašanju, zakaj niso pri svojem delovanju dosegli več. Kot odgovore so navedli: pomanjkanje finančnih virov, osebja, nerazumevanje slovenske politike do nevladnih organizacij, neenak status nevladnih organizacij ...

Slika 4.6: Različni odgovori interesnih skupin – zastavljena vprašanja

Od kod vaša pobuda za prizadevanja? Interna, nacionalna, mednarodna	Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?	Kakšen delež tematikvam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?
<ul style="list-style-type: none"> •Društvo Focus: pobuda je predvsem mednarodna - mednarodne pobude prenesejo na nacionalno raven. •Zveza ekoloških gibanj: pobuda je interna, kjer skupina strokovnjakov znotraj zveze poda pobudo za njihovo nadaljnje vplivanje. •Alpe Adria Green: pobuda je mednarodna - mednarodne organizacije spodbujajo njihovo nadaljnje delovanje. 	<ul style="list-style-type: none"> •Društvo Focus: Vlada, Državni zbor, parlamentarna skupina Globe. •Zveza ekoloških gibanj: Vlada, Državni zbor, parlamentarna skupina Globe, prav tako pa se tudi direktno povezuje s političnimi strankami - predvsem opozicijskimi. •Alpe Adria Green: Vlada, Državni zbor, varuh človekovih pravic. 	<ul style="list-style-type: none"> •Društvo Focus: 2 %. Najbolj so bili uspešni pri Vladi in najmanj pri Državnem zboru. •Zveza ekoloških gibanj: 15-20 %. Najbolj so bili uspešni pri Državnem zboru in najmanj pri Državnem svetu. •Alpe Adria Green: 20 %. Najbolj so bili uspešni pri Državnem zboru in najmanj pri Vladi.

Na podlagi treh zgoraj zastavljenih vprašanj se je izkazalo, da se interesne skupine med seboj razlikujejo po tem. Zanimivo je, da Zveza ekoloških gibanj uporablja le interne pobude za vplivanje na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda, čeprav so navedli, da jim mednarodna povezovanja pomagajo pri vplivanju na nacionalni ravni, predvsem v smislu učenja dobrih praks. Medtem sta drugi dve interesni skupini potrdili, da je njihova podpora za vplivanje predvsem mednarodna, kjer pobudo pridobijo z mednarodne ravni, skupaj z že zastavljenim načrtom njihovega delovanja, ki ga kasneje sami prilagodijo na nacionalni ravni. Pri vprašanju, pri katerih institucijah najbolj poskušajo vplivati, so skupine odgovorile dokaj podobno. Vse vplivajo na vlado in državni zbor, medtem ko vsaka izmed njih našteje še določene druge organizacije, kot so parlamentarna skupina Globe, poslanske skupine in varuh človekovih pravic.

Pri vprašanju, pri kateri politični instituciji so bili najbolj uspešni in pri kateri najmanj, so odgovori zanimivi. Društvo Focus je bilo najbolj uspešno pri vladi in najmanj pri državnem zboru, medtem ko sta ostali skupini kot institucijo, pri kateri sta bili najbolj uspešni, opredelili državni zbor. Iz tega mogoče lahko razberemo, da je ravno društvo Focus svojo uspešnost ocenilo kot slabo (2-odstotna), medtem ko sta ostali organizaciji svojo uspešnost ocenili kot 15–20-odstotno.

Zanimiva je ugotovitev, da je Alpe Adria Green svojo uspešnost v mednarodni raziskavi Intereuro ocenila z oceno 0, kar kaže, da niso bili uspešni pri spreminjanju dnevnega reda, a so to v intervjuju ocenili z 20 %. To razliko so utemeljili s tem, da 20 % pomeni, da so bili uspešni pri tem, da jih je slovenska politična institucija povabila k sodelovanju in poslušala njihovo mnenje, ni pa kasneje to vplivalo na spremembo dnevnega reda. Tako njihova ocena 0 kaže, da jim dejansko ni uspelo spremeniti dnevnega reda, so pa bili v 20 % odstotkih uspešni pri posrednem oblikovanju dnevnega reda.

Prav tako zanimiv odstotek uspešnosti je navedlo društvo Focus, in sicer 2-odstotni. Po raziskavi Intereuro pa so dobili oceno uspešnosti 2 od 4, kar pomeni, da jim je uspelo zadevo postaviti na dnevni red, ne pa tudi umakniti z njega. To so navedli tudi v intervjuju. Njihov odstotek uspešnosti je bil nizek (2-odstotni), najbolj uspešni so bili pri vladi in najmanj pri državnem zboru, ostali dve organizaciji pa ravno nasprotno in imata tudi večji odstotek uspešnosti. Mogoče lahko iz tega vidimo povezavo, da bo interesna skupina, ki ima večje možnosti pri državnem zboru, tudi bolj uspešna s postavljanjem zadev na dnevni red in umikanjem z njega.

Nato pa imamo tukaj še Zvezo ekoloških gibanj Slovenije, ki ima 20-odstotno uspešnost in je bila najbolj uspešna pri postavljanju zadev na dnevni red in umikanju z njega, kar ji je po prvem delu empiričnega dela diplomske naloge prineslo oceno 4 od 4. Zanimivost Zveze je tudi ta, da je njihova pobuda za vplivanje na dnevni red izključno interna in da pri svojem vplivanju poskušajo vplivati tudi prek poslanskih skupin, predvsem opozicijskih. Prek njih lahko bolj vplivajo, saj so te bolj odprte za mnenja, informacije ... ostalih akterjev, saj želijo močne argumente, ko jih predstavljajo proti koaliciji.

5 ZAKLJUČEK

Z diplomskim delom sem želela podrobneje raziskati, koliko mednarodno povezovanje res vpliva na vpliv interesnih skupin pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji. Seveda takoj pomislimo na to, da bo interesna skupina, ki je mednarodno povezana, tudi močnejša v svojem nacionalnem okolju. Vendar me je zanimalo, kolikšen je delež prevladujoče moči, ali se opazi bistveno večji delež uspešnosti in ali so uspešne pri večini svojih predlogov, ali pa je večji vpliv zanemarljiv.

Po pregledu podatkov, pridobljenih z mednarodno raziskavo Intereuro, in po opravljenih intervjujih s tremi okoljskimi interesnimi skupinami lahko odgovor na prvotno zastavljeno raziskovalno vprašanje in potrdimo oziroma ovržemo hipotezo.

V prvem delu empiričnega dela diplomske naloge sem poskušala preveriti hipotezo: »Interesne skupine, ki se mednarodno povezujejo, imajo večji vpliv na odločevalce pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov v Sloveniji.« V tem delu sem analizirala vse interesne skupine, ki so bile zajete v opravljeni raziskavi Intereuro, in na podlagi te hipoteze merila vpliv interesnih skupin skozi dejavnik mednarodnega povezovanja. Izkazalo se je, da so bile najodločilnejše spremenljivke pri vplivu interesnih skupin članstvo v mednarodni organizaciji in obračanje na tuje organizacije, ko se je v Sloveniji oblikovala nova javna politika. Skozi sekundarno analizo podatkov ankete med interesnimi skupinami so interesne skupine, ki se mednarodno povezujejo, dosegle večje odstotke uspeha pri vplivanju na politične institucije v Sloveniji kot interesne skupine, ki se ne povezujejo mednarodno. Tako lahko prvotno zastavljeno hipotezo potrdim, saj imajo interesne skupine, ki se mednarodno povezujejo, večji vpliv na odločevalce pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov v Sloveniji.

V drugem delu empiričnega dela pa sem poskušala odgovoriti na zastavljeno raziskovalno vprašanje: »**Kaj določa vplivnost interesnih skupin pri oblikovanju dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov?**«. Pridobivanja odgovora na to vprašanje sem se lotila s primerjalno študijo treh okoljskih interesnih skupin, ki so v mednarodni raziskavi Intereuro podale različne odgovore glede svoje uspešnosti pri vplivanju na odločevalce v Sloveniji. Pri

tem delu empiričnega poglavja diplomskega dela sem v analizo zajela več dejavnikov vpliva interesnih skupin, ki so bili omenjeni v metodološkem delu diplomskega dela: mreža odnosov interesne skupine (interna, slovenska ali zunanja mreža odnosov), viri interesne skupine (finančni in druga sredstva) ter koordinacija med različnimi okolji (lokalno, nacionalno in mednarodno). Na podlagi odgovorov, pridobljenih v opravljenih intervjujih, sem ugotovila, da največjo vplivnost interesne skupine določata predvsem mreža odnosov ter koordinacija med različnimi okolji. Ta dva dejavnika sta se na podlagi odgovorov izkazala kot odločilna pri tem, koliko bodo odločevalci v Sloveniji interesne skupine imeli za kredibilne pri možnosti vplivanja na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda. Kot sem ugotovila po opravljenih intervjujih, viri interesne skupine, predvsem finančni, niso tako odvisni, saj je lahko interesna skupina, ki si finančne vire zagotavlja sama in jih ne pridobi iz mednarodnih povezav, kljub temu zelo uspešna pri vplivanju. To je odvisno predvsem od tega, kakšna je koordinacija med različnimi okolji. Če interesna skupina dobiva mednarodno pobudo za opozarjanje na določene tematike in to prenese na nacionalno raven, lahko zelo uspešno vpliva na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda nacionalnih političnih ustanov. Seveda so pomembni tudi ostali dejavniki, predvsem to, kakšna je uspešnost interesne skupine pri vplivanju na določeno politično institucijo v Sloveniji. Določene politične institucije so bolj naklonjene sodelovanju z nevladnimi organizacijami kot druge. Poleg tega je primerjalna študija pokazala tudi pomembnost izmenjave informacij med interesnimi skupinami in ostalimi mednarodnimi organizacijami. Te izmenjave so se izkazale za bistvene pri poskušanju vplivanja interesnih skupin na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji.

Diplomsko delo lahko zaključim s potrditvijo podane hipoteze, da mednarodno povezovanje pomaga interesnim skupinam pri večjem vplivu na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda. Poleg tega sem skozi diplomsko delo odgovorila na raziskovalno vprašanje, kaj določa vplivnost interesnih skupin pri oblikovanju javnopolitičnega dnevnega reda. Kot pomembni dejavniki so se izkazali: mreža odnosov, viri interesne skupine in koordinacija med različnimi okolji. Med prvotno opredeljenimi sta se za odločilni pri vplivanju na oblikovanje dnevnega reda izkazali mreža odnosov in koordinacija med različnimi okolji. Seveda pa ne gre zanemariti niti pomena ostalih dejavnikov, ki prav tako vplivajo na večjo moč pri vplivanju na oblikovanje javnopolitičnega dnevnega reda v Sloveniji – odnosov s političnimi institucijami v Sloveniji, pridobivanja informacij z mednarodnim povezovanjem ...

6 LITERATURA:

1. Badie, Bertrand, Dirk Berg-Schlosser in Leonardo Morlino. 2011. *International Encyclopedia of Political Science*. Thousand Oaks: Sage.
2. Börzel, Tanja A. 1997. What's so Special About Policy Networks? – An Exploration of the Concept and Its Usefulness in Studying European Governance. *European Intergration online papers* 1 (16). Dostopno prek: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/1997-016.pdf> (25. marec 2013).
3. Brinar, Irena. 1998. Evropeizacija med uniformiranostjo in različnostjo. V *Evropeizacija slovenske politike*, ur. Dr. Drago Zajc, 241–258. Ljubljana: Slovensko politološko društvo.
4. Dunn, William N. 2008. *Public Policy Analysis: an Introduction*. New Jersey: Pearson Education.
5. Fink-Hafner, Danica. 1998. Raziskovanje policy omrežij. *Teorija in praksa* 35 (5): 816–829.
6. --- 2007a. Lobiranje in njegova regulacija. Ljubljana: FDV.
7. --- 2007b. Znanost o javnih politikah in za javne politike. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink-Hafner, 9–30. Ljubljana: FDV.
8. ---, Srna Mandič, Marko Lah, Samo Koprivnik, Mirjam Kotar, Alojzija Židan, Andrej Lukšič in Igor Lukšič. 1996. *Oblikovanje policy mrež in lobiranje*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za politološke raziskave. Ljubljana: Arhiv družboslovnih podatkov.
9. Fink-Hafner, Danica, Damjan Lajh, Mitja Hafner-Fink, Simona Kustec Lipicer, Alenka Krašovec, Tomaž Deželan, Matej Knep in Meta Novak. 2012. *Oblikovanje policy mrež in lobiranje v Sloveniji*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za politološke raziskave. Ljubljana: Arhiv družboslovnih podatkov.
10. Grant, Wyn. 1989. *Pressure groups, Politics and Democracy in Britain*. London: Philip Allan.
11. Grdešić, Ivan. 1995. *Političko odlučivanje*. Zagreb: Alinea.
12. Greenwood, Justin. 2007. *Interest Representation in the European Union*. New York: Palgrave Macmillan.

13. Hogwood, Brian W. in Lewis A Gunn. 1984. *Policy Analysis for the Real World*. New York: Oxford University Press.
14. Intervju s predstavnikom društva Focus. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 2. april.
15. Intervju s predstavnikom nevladne organizacije Alpe Adria Green. 2014 Intervju z avtorico. Jesenice, 25. april.
16. Intervju s predstavnikom Zveze ekoloških gibanj. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 11. april.
17. Jones, Candace, William S. Hesterly in Stephen P. Borgatti. 1997. A General Theory of Network Governance: Exchange Conditions and Social Mechanisms. *The Academy of Management Review* 22 (4): 911–945.
18. Jordan Grant in Klaus Schubert. 1992. A preliminary ordering of policy network labels. *European Journal of Political Research* 21 (1–2): 7–27.
19. Knep, Matej in Danica Fink-Hafner. 2011. *Eksperimentalna vladavina na področju zelene politike*. Ljubljana: FDV.
20. Krašovec, Alenka. 2002. *Oblikovanje javnih politik*. Ljubljana: FDV.
21. Ladrech, Robert. 1994. Europeanization of Domestic Politics and Institutions: The Case of France. *Journal of common market studies* 32 (1): 69–88.
22. Lajh, Damjan. 2006. *Evropeizacija in regionalizacija: Spremembe na (sub)nacionalni ravni in implementacija kohezijske politike EU v Sloveniji*. FDV: Ljubljana.
23. --- in Simona Kustec Lipicer. 2007. Proces oblikovanja dnevnega reda. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink-Hafner, 125–143. Ljubljana: FDV.
24. Milio, Simona. 2010. *From Policy to Implementation in the European Union: The Challenge of a Multi-level Governance*. London: Taurius.
25. Novak, Meta in Špela Korošak. 2012. *Oblikovanje policy mrež in lobiranja v Sloveniji 2012: podpora mednarodnih organizacij kot dejavnik spreminjanja dnevnega reda institucij – raziskovalno poročilo*. Ljubljana: CPR-FDV.
26. Olsen, Johan P. 1996. Europeanization and Nation-state Dynamics. V *The Future of the Nation States*, ur. Sverker Gustavson in Leif Levin, 245–285. Stockholm: Nerenius & Santerus.
27. Parsons, Wayne. 1995. *Public policy: an Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*. Edward Elgar Publishing.

28. Piattoni, Simona. 2009. *Multi-level governance in the EU: Does it work?* Dostopno prek: <http://www.princeton.edu/~smeunier/Piattoni> (25. marec 2013).
29. Richardson, Jeremy J. 1993. *Pressure groups*. Oxford: Oxford University press.
30. Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve. 2013. *Razpisi strukturnih in kohezijskega sklada*. Dostopno prek: http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/o_sluzbi/javne_objave/javni_razpisi/razpisi_strukturnih_in_kohezijskega_sklada/ (30. april 2013).
31. Smith, Martin J. 1993. *Pressure, Power and Policy: State Autonomy and Policy networks in Britain and The United States*. New York: Harvester Wheatsheaf.
32. Van Waarden, Frans. 1992. Dimensions and Types of Policy networks. *European Journal of Political Research* 21 (1–2): 29–52.

PRILOGE

PRILOGA A: Opis evropskih strukturnih skladov

Strukturni skladi so finančni instrument regionalne politike EU. Podpirajo razvoj tistih evropskih regij, ki zaradi različnih vzrokov zaostajajo v razvoju. Njihov cilj je zmanjšati te razlike in ustvariti okolje za enakomeren in uravnotežen razvoj vseh držav in regij Evropske unije.

Pod skupnim imenom strukturni skladi obstajajo štiri skladi:

- Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) – prispeva k zmanjševanju razlik v gospodarski in socialni razvitosti evropskih regij, tako da podpira vlaganja v proizvodnjo in infrastrukturo, zdravstvo in izobraževanje.
- Evropski socialni sklad (ESS) je finančni instrument, ki je namenjen vlaganju v ljudi. Njegovo poslanstvo je zmanjševanje brezposelnosti, spodbujanje zaposljivosti in razvijanje podjetniškega duha, vlaganje v znanje, skrb za enake možnosti in socialno vključenost vseh v trg delovne sile.
- Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS) – podpira gospodarsko prestrukturiranje kmetijstva in razvoj podeželja.
- Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR) podpira prizadevanja za ravnovesje med ribolovnimi viri in njihovim izkoriščanjem, pomaga ohranjati konkurenčnost ribištva in oživlja območja, odvisna od ribištva.

(Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in Evropske zadeve – razpis strukturnih in kohezijskega sklada 2013, 2013).

PRILOGA B: Intervju s predstavnikom društva Focus

1. Katere teme ste poskušali spraviti na dnevni red/odstraniti z dnevnega reda slovenskih političnih institucij?

Uspelo nam je s pobudo za sprejem Uredbe za označevanje CO2 novih osebnih vozil, Podnebni zakon in strategijo, prenos zakonodaje o sprejemanju in shranjevanju CO2, Energetska revščina kot tema ... To so primeri, kjer lahko rečemo, da smo bili uspešni. Ampak poskušali smo pa še veliko drugih različnih tematik, pri katerih nismo bili tako uspešni. Pri tem je potrebno opozoriti, da smo bili uspešni predvsem pri opozarjanju političnih institucij, da so tematike spravile na dnevni red, pri odmikanju tematik z dnevnega reda žal nismo bili uspešni.

2. Od kod vaša pobuda za ta prizadevanja – interna, slovenska ali zunanja?

Večinoma so stvari povezane z mednarodnimi pobudami, na primer ta Uredba o označevanju CO2 je bila ena taka skupna mednarodna akcija na EU-ravni, kjer se je zaključila samo z enim pismom Evropski komisiji. In potem smo mi nadaljevali doma in smo izpeljali to do konca. Podnebni zakon je tudi izhajal iz vseevropske kampanje, ko smo mi potem prevzeli to idejo in smo jo nato prenesli na nacionalni okvir. Prav tako tudi Energetska revščina, ki je temeljila na mednarodnem projektu. Tako da smo večinoma pobirali ideje iz mednarodnih pobud.

3. Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?

Pri vseh. Večkrat pri vladi in tudi v državnem zboru. Prav tako tudi pri neformalnih skupinah, kot je Globe, ki je parlamentarna skupina, prek sindikatov, prek drugih organizacij smo poskušali vplivati na vse politične institucije.

4. Kakšen delež tematik, ki ste jih poskušali spraviti na dnevni red/z dnevnega reda, vam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?

Mogoče 2-odstotni. Najbolj smo bili uspešni pri vladi oziroma ministrstvu za okolje in prostor, kot se je takrat še imenovalo. Najmanj uspešni pa smo bili pri državnem zboru.

5. Bi lahko rekli, da so vam mednarodne povezave pomagale pri vašem vplivanju na oblikovanje dnevnega reda v Sloveniji?

Ja, predvsem z analizami in poročili, kar je potem zelo koristno za našo argumentacijo.

6. Na kakšen način so vam pomagale? S finančnimi ali drugimi sredstvi?

Ne, s finančnimi sredstvi ne, predvsem so nam pomagale te povezave v obliki svetovanja.

7. Zakaj vam ni uspelo več? V kakšnih okoliščinah, s kakšnimi viri, sredstvi bi lahko dosegli več?

Več nam ni uspelo zaradi splošne politične situacije, zaradi nerazumevanja vloge nevladnih organizacij, zaradi finančne krize, zaradi moči drugih interesnih skupin in lobijev ... Več bi definitivno lahko dosegli, če bi imeli več ljudi. Ker bi se lahko bistveno več posvečali eni določeni temi. Recimo, sedaj pokrivamo 100 tem, pa nas je samo pet. In če se lahko bolj posvetiš, si lahko bolj vztrajen, imaš boljše argumente ... za to je pa potrebno več finančnih sredstev.

Preglednica B.1: Rezultati, pridobljeni z intervjujem predstavnika društva Focus

Vprašanje	Odgovor predstavnika društva Focus
Katere teme ste poskušali spraviti na dnevni red/odstraniti z dnevnega reda slovenskih političnih institucij?	Uspelo jim je s pobudo za sprejem Uredbe za označevanje CO ₂ novih osebnih vozil, Podnebni zakon in strategijo, prenos zakonodaje o sprejemanju in shranjevanju CO ₂ , Energetska revščina kot tema ... Uspešni so bili samo pri postavljanju tem na dnevni red, in ne z odmikanjem.
Od kod vaša pobuda za prizadevanja? Interna, slovenska, mednarodna?	Večinoma so stvari povezane z mednarodnimi pobudami. Predvsem so stvari, kje so pobude nastale na mednarodni ravni, kasneje prenesli na nacionalni okvir.
Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?	Pri vseh. Večkrat pri vladi in tudi v državnem zboru. Prav tako tudi pri neformalnih skupinah, kot je Globe, ki je

	parlamentarna skupina
Kakšen delež tematik, ki ste jih poskušali spraviti na dnevni red/z dnevnega reda, vam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?	Svojo uspešnost so opredelili kot 2-odstotno. Najbolj so bili uspešni pri vladi in znotraj nje takratnemu ministrstvu za okolje in prostor. Najmanj so bili uspešni pri državnem zboru.
Bi lahko rekli, da so vam mednarodne povezave pomagale pri vašem vplivanju na oblikovanje dnevnega reda v Sloveniji?	Da, predvsem z analizami in poročili, kar je kasneje vplivalo na njihovo argumentacijo.
Na kakšen način so vam pomagale? S finančnimi ali drugimi sredstvi?	Pomoč je prišla v obliki informacij, svetovanja ...
Zakaj vam ni uspelo več? V kakšnih okoliščinah, s kakšnimi viri, sredstvi bi lahko dosegli več?	Zaradi splošne politične situacije, zaradi nerazumevanja vloge nevladnih organizacij, zaradi finančne krize, zaradi moči drugih interesnih skupin in lobijev ... Več bi definitivno lahko dosegli, če bi imeli več ljudi. Ker bi se lahko bistveno več posvečali eni določeni temi. Tu pa je ovira predvsem v finančnih virih.

PRILOGA C: Intervju s predstavnikom Zveze ekoloških gibanj

1. Katere teme ste poskušali spraviti na dnevni red/odstraniti z dnevnega reda slovenskih političnih institucij?

Predvsem so to teme s področja varstva okolja, ker je Zveza ekoloških gibanj nevladna okoljska organizacija, ki od leta 2002 povezuje zavode (19) in društva (32). In skozi delovanje zastopamo interese društev in zavodov. Skozi njih imamo skupino strokovnjakov, prek katerih se lahko strokovno odzivamo na okoljske teme, ki jih v končni fazi obravnava parlament. V obdobju, odkar delujemo, smo se odzvali na večino zakonov, ki pomembneje zajemajo tematiko varstva okolja in so se obravnavali v državnem zboru, pa tudi seveda obravnava, ki so potekale z javnimi tribunami, ki jih sklicujejo odbori znotraj državnega zbora.

2. Od kod vaša pobuda za ta prizadevanja – interna, slovenska ali zunanja?

Predvsem bi lahko rekel, da je šlo za interno pobudo, saj kot sem že omenil, imamo znotraj naše zveze skupino strokovnjakov, prek katere se odzivamo na okoljske teme, ki se obravnavajo v parlamentu.

3. Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?

Večina naših prizadevanj je potekala ali znotraj državnega zbora, kamor smo bili povabljeni. Ali je potekala znotraj državnega sveta, ki je obravnaval zakonodajne teme. Ali pa znotraj Sveta za varstvo okolja, ki so ga žal pred tremi leti ukinili, kjer smo predhodno obravnavali okoljske teme in kjer so se oblikovala mnenja. Prav tako smo si prizadevali tudi pri Globe Slovenije – to je skupina poslancev znotraj državnega zbora, ki deluje na področju varstva okolja. To so momenti, kjer smo lahko kot nevladna organizacija vplivali na spremembo dnevnega reda.

Druga možnost je bila, da smo se direktno povezali s poslanskimi skupinami, seveda ne z vsemi. Predvsem smo bili uspešni s social demokrati, pa do neke mere z Desusom in SLS. Predvsem je bilo to odvisno od tega, ali so bile te poslanske skupine v koaliciji ali v opoziciji. Vedno je lažje vplivati skozi skupine v opoziciji, ker so seveda te skupine želele z neko dobro pripravljeno strokovno podlago parirati v koaliciji in dokazati, da je njihova zakonodaja slabo pripravljena.

4. Kakšen delež tematik, ki ste jih poskušali spraviti na dnevni red/z dnevnega reda, vam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?

Če pogledamo na obdobje petih let, bi lahko rekel, da nam nikoli ni uspelo spremeniti celotne zakonodaje. Mi samo dajemo pobude, zahteve in ocenimo stanje. Predvsem tudi z našimi strokovnjaki oblikujemo amandmajske oblike. Najbolj smo bili aktivni pri pripravi zakona o Triglavskem narodnem parku. Tu smo prišli tako daleč, da smo celovito pripravili zakon. In to štejem kot uspeh. Če pa gledamo na splošno, koliko so upoštevali naše pripombe, lahko rečem, da smo bili uspešni v 15–20 %.

Najbolj smo bili uspešni pri državnem zboru in ministrskih resorjih, najmanj pa smo bili uspešni pri državnem svetu.

5. Bi lahko rekli, da so vam mednarodne povezave pomagale pri vašem vplivanju na oblikovanje dnevnega reda v Sloveniji?

Da, lahko bi rekli, da so nam pomagale. Predvsem pri Zakonu o TNP smo šli po pomoč v Avstrijo, kjer smo povezani prek AlpeAdria, ki ima sedež na Cipru, to je mednarodna organizacija za zaščito Alp. Tu smo imeli nekaj strokovne pomoči. Za področje jedrske varnosti in sevanj si pomagamo z izkušnjami iz Avstrije, Nemčije, Švice. Tako da se obračamo tudi na hrvaške nevladne organizacije – Zelena Istra iz Pule, Zelena akcija iz Zagreba in z njimi imamo vrsto kontaktov, ne samo za medsebojno reševanje problemov v relaciji Slovenija–Hrvaška, ampak tudi za izmenjavo strokovnih izkušenj. Enako počnemo tudi z Legambiente Italija, ko je šlo za plinske terminale in zaščito Severnega Jadrana. Tako da imamo kontakte z okoli 10 državami, tega bi lahko bilo še več, a ker nimamo dovolj lastnih finančnih sredstev, si ne moremo privoščiti, da bi lahko šli na različne sestanke po svetu.

6. Na kakšen način so vam pomagale? S finančnimi ali drugimi sredstvi?

Ne, niti ena ne pomaga s finančnimi viri, bolj gre za to, da imamo kontakte in si izmenjujemo izkušnje. Tako da njihove izkušnje prinašamo na slovenski prostor ali pa obratno.

7. Zakaj vam ni uspelo več? V kakšnih okoliščinah, s kakšnimi viri, sredstvi bi lahko dosegli več?

Tukaj gre predvsem za finančne vire. In treba se je zavedati, da so v Sloveniji bistvene razlike med nevladnimi organizacijami, ki nimamo enakih pogojev, zaradi tega pa nimamo vsi enakih možnosti vplivanja na oblikovanje dnevnega reda in zakonodaje.

Preglednica C.1: Rezultati, pridobljeni z intervjujem predstavnika Zveze ekoloških gibanj

Vprašanje	Odgovor predstavnika Zveze ekoloških gibanj
Katere teme ste poskušali spraviti na dnevni red/odstraniti z dnevnega reda slovenskih političnih institucij?	Teme s področja varstva okolja. Predvsem je šlo za teme, kjer so zastopali interese društev in zavodov, ki jih povezujejo. Skozi njih imajo skupino strokovnjakov, prek katerih se lahko strokovno odzivajo na okoljske teme, ki jih v končni fazi obravnava parlament.
Od kod vaša pobuda za prizadevanja? Interna, slovenska, mednarodna?	Predvsem je bila pobuda interna. Delujejo prek skupine strokovnjakov, ki pripravi predloge za nadaljnjo obravnavo.
Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?	Predvsem pri državnem zboru, kamor so bili povabljeni. Ali pri državnem svetu. Ali pa znotraj Sveta za varstvo okolja (sedaj ukinjen). Prav tako so si prizadevali tudi pri Globe Slovenija (skupina poslancev znotraj državnega zbora, ki deluje na področju varstva okolja). Druga možnost je bila ta, da so se direktno povezali s poslanskimi skupinami, seveda ne z vsemi. Predvsem je bilo to odvisno od tega, ali so bile te poslanske skupine v koaliciji ali v opoziciji. Vedno je lažje vplivati skozi skupine v opoziciji, ker so seveda te skupine želele z neko dobro pripravljeno strokovno podlago parirati v koaliciji in dokazati, da je njihova zakonodaja slabo pripravljena.
Kakšen delež tematik, ki ste jih poskušali	Svojo uspešnost so ocenili kot 15–20-

<p>spraviti na dnevni red/z dnevnega reda, vam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?</p>	<p>odstotno. Najbolj so bili uspešni pri državnem zboru in ministrskih resorjih, najmanj pa so bili uspešni pri državnem svetu.</p>
<p>Bi lahko rekli, da so vam mednarodne povezave pomagale pri vašem vplivanju na oblikovanje dnevnega reda v Sloveniji?</p>	<p>Da, aktivno mednarodno sodelujejo z več kot 10 državami. Sodelovanje je odvisno od tematike. Za področje jedrske varnosti in sevanj si pomagajo z izkušnjami iz Avstrije, Nemčije, Švice. Obračajo se tudi na hrvaške nevladne organizacije – Zelena Istra iz Pule, Zelena akcija iz Zagreba – in z njimi imajo vrsto kontaktov, ne samo za medsebojno reševanje problemov v relaciji Slovenija–Hrvaška, ampak tudi za izmenjavo strokovnih izkušenj. Enako počnejo tudi z Legambiente Italija, ko je šlo za plinske terminale in zaščito Severnega Jadrana.</p>
<p>Na kakšen način so vam pomagale? S finančnimi ali drugimi sredstvi?</p>	<p>Ne, niti ena ne pomaga s finančnimi viri, bolj gre za to, da imajo kontakte in si izmenjujejo izkušnje. Tako da njihove izkušnje prinašajo na slovenski prostor ali pa obratno.</p>
<p>Zakaj vam ni uspelo več? V kakšnih okoliščinah, s kakšnimi viri, sredstvi bi lahko dosegli več?</p>	<p>Tukaj gre predvsem za finančne vire. Opozorijo na to, da se je treba zavedati, da so v Sloveniji bistvene razlike med nevladnimi organizacijami, ki nimajo enakih pogojev, zaradi tega pa nimajo vsi enakih možnosti vplivanja na oblikovanje dnevnega reda in zakonodaje.</p>

PRILOGA Č: Intervju s predstavnikom nevladne organizacije Alpe Adria Green

1. Katere teme ste poskušali spraviti na dnevni red/odstraniti z dnevnega reda slovenskih političnih institucij?

Poskušali smo seveda z okoljskimi tematikami, kot so gradnja plinskih terminalov v Kopru in Trstu, čezmejni vplivi na okolje v Novi Gorici in Gorici, čezmejni vplivi na okolje glede onesnaževanje severnega Jadrana ...

2. Od kod vaša pobuda za ta prizadevanja – interna, slovenska ali zunanja?

Pobuda za naša prizadevanja je predvsem mednarodna, poskušamo se povezati s čim več organizacijami iz tujine, ki nam lahko pomagajo pri našem delovanju. Prav tako pa tudi te organizacije spodbujajo naše delovanje in poskuse našega vplivanja na primerih v našem nacionalnem kontekstu.

3. Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?

Vplivati na oblikovanje dnevnega reda si prizadevamo predvsem pri vladi, pri državnem zboru, prav tako poskušamo svoj vpliv podpreti pri varuhu človekovih pravic. Velikokrat pa svojo moč vplivanja na slovenske institucije poskušamo podpreti z vplivanjem na mednarodnem področju, pri komisarju za okolje in pri Evropskem parlamentu in Evropskem svetu.

4. Kakšen delež tematik, ki ste jih poskušali spraviti na dnevni red/z dnevnega reda, vam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?

Na splošno lahko za vsa svoja vplivanja rečemo, da smo bili uspešni zagotovo v 20 %, seveda pa se ti odstotki zelo zmanjšajo pri našem vplivanju v Sloveniji, saj tukaj nismo tako uspešni, kot bi želeli.

Najbolj smo bili uspešni pri državnem zboru, najmanj pa pri vladi.

5. Bi lahko rekli, da so vam mednarodne povezave pomagale pri vašem vplivanju na oblikovanje dnevnega reda v Sloveniji?

Da, vsekakor. Že če se pritožimo na evropske institucije, nam to veliko bolj omogoča, da nas kasneje v procesu tudi v Sloveniji bolj upoštevajo. Povezava s tujimi organizacijami nam namreč omogoča veliko večji vpliv, kot če bi želeli poskušati vplivati sami.

6. Na kakšen način so vam pomagale? S finančnimi ali drugimi sredstvi?

Definitivno ne pridobivamo nič finančnih virov, predvsem gre za pridobivanje informacij tujih mednarodnih organizacij. Pomagajo nam tudi s sodelovanjem pri različnih primerih.

7. Zakaj vam ni uspelo več? V kakšnih okoliščinah, s kakšnimi viri, sredstvi bi lahko dosegli več?

Da bi bili bolj uspešni pri vplivanju, bi nam zelo pomagala sprememba zakonodaje in to, da bi država več sredstev namenila delovanju nevladnih organizacij.

Preglednica Č.1: Rezultati, pridobljeni z intervjujem predstavnika Alpe Adria Green

Vprašanje	Odgovor predstavnika Alpe Adria Green
Katere teme ste poskušali spraviti na dnevni red/odstraniti z dnevnega reda slovenskih političnih institucij?	Šlo je predvsem za okoljske tematike – gradnja plinskega terminala, teme, povezane s čezmejnimi vplivanjem na okolje ...
Od kod vaša pobuda za prizadevanja? Interna, slovenska, mednarodna?	Pobuda je izključno mednarodna, kjer mednarodne organizacije spodbujajo delovanje organizacije pri vplivanju na politične institucije v Sloveniji.
Pri katerih slovenskih političnih institucijah ste si prizadevali pri vplivanju na njihov dnevni red?	Prizadevajo si predvsem pri vladi, državnem zboru, varuhu človekovih pravic ...
Kakšen delež tematik, ki ste jih poskušali spraviti na dnevni red/z dnevnega reda, vam je uspelo spraviti na dnevni red? Pri kateri instituciji ste bili najbolj uspešni, pri kateri najmanj?	Svojo uspešnost opredelijo na približno 20 %. Najbolj so bili uspešni pri državnem zboru in najmanj pri vladi.

<p>Bi lahko rekli, da so vam mednarodne povezave pomagale pri vašem vplivanju na oblikovanje dnevnega reda v Sloveniji?</p>	<p>Da, mednarodno povezovanje jim po njihovem mnenju omogoča, da jih slovenske politične institucije prej in v večji meri opazijo in upoštevajo njihovo mnenje, saj imajo podporo tujih organizacij.</p>
<p>Na kakšen način so vam pomagale? S finančnimi ali drugimi sredstvi?</p>	<p>Tukaj gre predvsem za pridobivanje dodatnih informacij in sodelovanje pri vplivanju in delovanju organizacije.</p>
<p>Zakaj vam ni uspelo več? V kakšnih okoliščinah, s kakšnimi viri, sredstvi bi lahko dosegli več?</p>	<p>Potrebna bi bila sprememba zakonodaje, ki bi nevladnim organizacijam omogočala večjo moč pri oblikovanju dnevnega reda.</p>